ҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 12 (8234)
ЯНВАРИИН 15
ВТОРНИК
1957 он

Сэн 20 мүнгэн.

МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

Малаа гарзагүйгөөр ондо оруулая

КПСС-эй ЦК-гэй декабрьска Пленумэй тогтоолоор зоригжоһон манай республикын ажалшад советскэ бүхы арадтаяа хамта ажалай шэнэ ехэ амжалтануудтэшэ согтойгоор дабшажа ябана. Тэдэнэй дунда манай малажалай хүдэлмэрилэгшэд болон мэргэжэлтэд үбэлжэлгые нэгэшье толгой мал хороонгүй үнгэргэхэ, һү һаалгые 2—2,5 дахин ехэ болгохо гэһэн зорилго табяад, үнэн шударгыгаар тэмсэжэ байна. Үбэлжэлгын түрүүшын дүнгүүдһээ хараад үзэхэдэ, республикын хэдэ хэдэн түрүү колхозууд малай харууһалга зүбөөр эмхидхэжэ, ажахын үнгэрэгшэ жэлэйхитэй сасуулхада һү ехээр һаажа байнад. Иимэ түрүү ажахынуудай тоодо «Улаан Одон» (Хори), «Коммунизм» (Мухаршэбэр) ба бусад колхозууд оролсоно. Эдэ колхозууд һү ехээр һаахын түлөө дэлгэрһэн республиканска социалистическэ мүрысөөндэ 1956 оной декабрь һарын дүнгөөр илажа, КПСС-эй обкомой болон республикын Министрнүүдэй Соведэй дамжуулгын Улаан туг абаһан байна. Мүн энэ мүрысөөнэй дүнгөөр һү һаалгаяа дээшэлүүлһэн хэдэн түрүү колхозуудай амжалта тэмдэглэгдээ.

Эдэ колхозууд һү һаалгаяа дээшэлүүлхэтээ хамта, мүн малай тураха, хорохо ябадалтай эрид тэмсэнэ. Малаа үбэлдөө тураажархёол һаа, һү, мяха, нооһо багаар абаха байнабди гэжэ тэдэ колхозуудай малшад һайса мэдэнэ. Тиимэһээ бүхы малай харууһалгые һайнаар эмхидхэнэ, үбһэ тэжээлыень нормын ёһоор, хэм болзор соонь эдюулнэ, үхэр, хонидой туража хүсэ шадалаа муудаа һаань, тэдэниие һүрэгһөөнь дары илгажа, тусгаар харууһалгада табина, һайнаар эдеэлүүлнэ. Тиигэжэ туранхай малые үргүүлхэ, үхэхэһөөнь эртээнһээ һэргылнэ.

Малай үбэлжэлгэ республика дотор бүхыдөө ямараар үнгэргэгдэнэб гэжэ хараад үзэхэдэ, ажахын үнгэрэгшэ жэлэй эды хирэтэй сасуулхада хангалтагүй байна. Үнгэрэгшэ хоёр һарын турша соо нёдондоной энэ үеынхиһөө һураггүй олон үхэр, хонид үхөө. Байкало-Кударын, Закаменай, Зэдын, Хориин, Хэжэнгын, Сэлэнгын, Курумканай аймагуудта илангаяа олон мал турана, үхэнэ.

Үбэлжэлгын хангалтагүйгөөр үнгэргэгдэжэ байһанай гол шалтагаанинь юуб? Нэгэдэхеэр, олохон колхозууд малдаа дулаан байра бэлдээгүй. Тэрэниие, тон зүбөөр харууһалга эдеэлүүлгыень зүбөөр эмхидхэжэ үшөө шадаадүй байһаар. Хоёрдохёор, зарим аймагуудай партийна, советскэ органууд, МТС-үүдэй хүтэлбэрилэгшэд болон мэргэжэлтэд үбэлжэлгые хоролтогүйгөөр үнгэргэхэ, малай ашаг шэмые ехэ болгохо тушаа һаналаа үшөөл багаар табина, колхозуудай бодото байдалые хүсэд мэдэнэгүй.

Мүнөө эртын хурьгад абтажа эхилээ. Иигээд хонид бүри олоороо хурьгалхань. Эртын хурьгадые хоролтогүйгөөр, зоотехническэ заабариин ёһоор түлжүүлхэ гээшэ хонишодой эгээл харюусалгатай, хүндэтэй уялгань мүн. Хонидой түрэжэ байһан үедэ хонишодто али болохоор туһалха, хурьгадые үхүүлэнгүйгөөр ондо оруулхын тулада колхоз, МТС-үүдэй хүтэлбэрилэгшэд бултадаа тэмсэхэ ёһотой. Гэбэшье, эртын түл абалгада зарим колхозууд аяар мүнөө хүрэтэр хүсэд бэлэдхээдүй, задагай зайдан байһаар. Байрануудынь шабагдаа дулаалагдаагүй дээрэһээ забһартай, тэрээгээрнь һалхин үлеэжэ байдаг. Хэжэнгын, Сэлэнгын, Хориин, Мухаршэбэрэй ба бусад аймагуудта иимэрхүү баримтанууд үзэгдэнэ.

Малай хорохо ябадалые дары болюулха, тэдэнэй ашаг шэмыень бүри дээшэлүүлхэ хэрэгтэ мүнөө эгээл шухала анхарал хаа хаанагүй табигдаха ёһотой. Фермэ, гүүртэ, отара бүхэндэ малай харууһалга эдеэлүүлгые эрид һайжаруулха, тэжээлыень буйлуулжа, амта оруулжа үгэхэ, тураһан малые түргэн илгажа, амяарынь харууһалха хэрэгтэй гэжэ үшөө дахин һануулагдана. Мүнөө колхозууднай үбһэ тэжээлээр урдынхиһаа һураггүй ехэ. Энэ хадаа малаа тураангүй, ашаг шэмыень доошолуулангүй үбэлжүүлхэ арга нүхэсэл олгоно. Зүгөөр, бии байһан тэжээлээ хайша хэрэгээр үрижэ огто болохогүй. Тэрээниие тон зүбөөр гаргашалха хэрэгтэй. Гэтэр, Иволгын аймагай «Коммунизм» колхозойхид хобто кормушкануудые түхеэрэнгүй, үбһэеэ газарта хаяжа малдаа үгэнэ, тэжээлэй орошо гарашые муугаар бүридхэнэ. Тиимэһээ үнгэрэгшэ хоёр һарын туршада энэ колхоздо үбһэ тэжээл үлүүсэ ехээр гаргашалагдаһан, үрилтэ хоролтодо ороһон байба.

Үбэлжэлгын эдэ бүхы дутуунууд дары усадхагдаха ёһотой. Түбхын түрүүндэ малай тураха, үхэхэ ябадалые болюулха, һү һаалгые эрид дээшэлүүлхэ, эртын хурьгадые хоролтогүйгөөр түлжүүлхэ, тиихын тулада байрануудыень түргэн заһажа дулаалха, фермэ, гүүртэ, отарануудай дэргэдэ үбһэ тэжээлыень эртээнһээ зөөжэ, буйлуулга эмхидхэхэ шухала. Тэжээл зөөлгэ, буйлуулгада МТС-үүд колхозуудта туһалха ёһотой.

Малаа хороон тураангүй ондо оруулхын, һү ехээр һаахын түлөө малшадай мүрысөөн мүнөө үедэ улам эршэцэбэ. Тэдэнэр нютагай Соведүүдтэ һунгалтые шэнэ амжалтаар угтахабди гэжэ мэдүүлнэ. Малажалай хүдэлмэришэдэй эдэбхи үүсхэлые дэмжэжэ, тэдэнэртэ үдэр бүри туһалха, бүхы эрилтэнүүдыень харюулха гээшэ партийна, советскэ органуудай нангин уялга мүн.

ТЕЛЕГРАММА

Великобританиин Премьер-Министр господин Гарольд Макмилланда

ЛОНДОН

Великобританиин Премьер-Министрын тушаалда Танай ороһонтой дашарамдуулан, Таниие амаршалнаб. Женева болон Лондондо Таидэ хоёр нюурааараа уулзажа, холбоо байгуулаа һэмди. Англо-советскэ харилсаае һайжаруулхын тулада, тэрэ холбоомнай үргэлжэлүүлэгдэхэ бэзэ гэжэ найданаб.

Н. БУЛГАНИН.

Москва, 1957 оной январиин 12.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

Киргизскэ Советскэ Социалистическэ Республикые Ленинэй орденоор шагнаха тухай

Республикынгаа хүдөө ажахые хүгжөөлгэдэ Киргизскэ ССР-эй колхозууд болон совхозууд нилээд ехэ амжалта туйлаа. 1956 ондо урда жэлэйхиһээ 395 мянган тонноор ехэ сахарна свёкло бэлэдхэгдээ, гектар бүриһөө 374 центнер свёкло абтаа. Хлопок бэлэдхэхэ гүрэнэй түсэб үлүүлэн дүүргэгдээ, гектар бүриһөө 20,7 центнер гэхэ гү, али 1955 онойхиһоо 3,6 центнер үлүү ехэ хлопок-сырец хуряагдаа.

Республикын колхозууд болон совхозуудта, мүн малажалай продуктнууд бүри элбэгээр абтадаг болоо, тиигэжэ һүүлэй жэлнүүдтэ нооһо, һү, мяха гүрэндэ ехээр тушааха ба худалдаха арга олгоо.

Сахарна свёкло, хлопок, малажалай продуктнуудые абаха талаар колхознигуудай, МТС-үүд болон совхозуудай хүдэлмэришэдэй, хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй, партийна болон советскэ хүдэлмэрилэгшэдэй туйлаһан амжалтануудай, мүн 1956 ондо хүдөө ажахын продуктнуудые тушааха гүрэнэй түсэб амжалтатайгаар дүүргэһэнэйнь түлөө **Киргизскэ Советскэ Социалистическэ Республикые Ленинэй** орденоор шагнаха.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. ВОРОШИЛОВ.
СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь А. ГОРКИН.

Москва, Кремль,
1957 оной январиин 11.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

Туркменскэ Советскэ Социалистическэ Республикые Ленинэй орденоор шагнаха тухай

Туркменскэ ССР-эй колхозууд болон совхозууд һүүлэй жэлнүүдтэ хүдөө ажахые хүгжөөлгэдэ нилээд ехэ амжалта туйлаа. 1956 ондо республика дотор хлопок-сырец ургуулжа абалга ба бэлэдхэлгэ 332 мянган тонно болоһон гэхэ гү, али 1955 ондо бэлэдхэгдэһэндэ orхoдоо 57 мянган тонноор, 1940 онойхиһоо 122 мянган тонноор ехэ хлопок бэлэдхэгдээ. Республика дотор нооһо, каракуль, торгоной кокон, виноград, үрэ жэмэс болон хүдөө ажахын бусад продуктнуудые абалга ба тушаалга жэлһээ жэлдэ ехэ болоно.

Эдэ амжалтанууд Туркменскэ ССР-эй колхознигуудай, МТС-үүд болон совхозуудай хүдэлмэришэдэй, хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй, партийна болон советскэ хүдэлмэрилэгшэдэй шэн зоригто ажалай аша үрэнь мүн болоно. Республика дотор хлопчатнигай шэнэ нарин волокнотой үнэтэ сортнуудые бии болгохо талаар ехэ хүдэлмэри хэгдээ.

Хүдөө ажахые хүгжөөлгэдэ туйлагдаһан амжалтануудай, хлопок элбэгээр абадаг болоһоной, хлопчатнигай эрхим шанартай нарин волокнотой сортнуудые бии болгоһоной, уһалууриин түхеэрэлгэнүүдые бариха талаар ехэ хүдэлмэри хэһэнэйнь түлөө, 1956 ондо хлопок бэлэдхэхэ гүрэнэй түсэб амжалтатайгаар дүүргэһэнэйнь түлөө **Туркменскэ Советскэ Социалистическэ Республикые Ленинэй** орденоор шагнаха.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. ВОРОШИЛОВ.
СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь А. ГОРКИН.

Москва, Кремль,
1957 оной январиин 11.

Нүхэд Н. С. Хрущев, К. Е. Ворошилов Ташкентдэ ерэбэ

ТАШКЕНТ, январиин 12. (ТАСС). КПСС-эй ЦК-гэй Нэгэдэхи секретарь Н. С. Хрущев, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. Е. Ворошилов мүнөөдэр «ТУ-104» самолёдоор Ташкент ерэбэ.

Республикын столицын олон мянган ажалшад, мүн Узбекистаниие Ленинэй орденоор шагнаһантай дашарамдаһан баярай һайндэртэ хабаадахаяа Ташкент ерэһэн түрүү хлопководууд болон механизаторнууд, аха дүү республикануудһаа ерэһэн айлшад ташкентскэ аэродром дээрэ нүхэд Н. С. Хрущевые, К. Е. Ворошиловые угтахын тулада суглараа.

Узбекистанай КП-гэй ЦК-гэй Бюрогой Гэшүүд М. А. Абдуразаков, А. А. Алимов, А. П. Бызов, С. К. Камалов, А. А. Лучинский, М. Мирза-Ахмедов, Р. Е. Мельников, К. Муртазаев, Н. А. Мухитдинов, З. Р. Рахимбабаева, Ш. Р. Рашидов, республикын министрнүүд, Узбекскэ ССР-эй Верховно Соведэй депутадууд аэродром дээрэ ерээ. Угтагшадай дунда—Таджикистанай КП-гэй ЦК-гэй Нэгэдэхи секретарь Т. Ульджабаев, Таджикска ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. Додхудоев, Казахска ССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Ж. А. Ташенев, Туркмениин КП-гэй ЦК-гэй Секретарь Н. Дурдыева, Киргизиин КП-гэй ЦК-гэй Секретарь М. Абдыкулов, Армениин Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо А. К. Шекоян, Азербайджанска ССР-эй Хүдөө ажахын министр Г. А. Сеидов гэгшэд бии.

Нүхэд Н. С. Хрущев, К. Е. Ворошилов Узбекистанай болон бусад республикануудай партийна, советскэ органуудай хүтэлбэрилэгшэдтэй гараа барилсажа мэндэшэлсээд, удаань хүндэлэлэй харуулай урдуур гараа.

Нүхэр К. Е. Ворошилов суглаагшадтай богонихон саг соо хөөрэлдэһэнэйнгөө һүүлээр аэродром дээрэ байгшадтай халуунаар гараа барилсажа, нэгэ хэдэн минута болоод Алма-Ата тээшэ ниидэхэ самолёт тээшэ ошобо.

Нүхэр Н. С. Хрущев микрофондо ерэжэ, суглаагшадта хандажа тобшохон амаршалгын үгэ хэлээ.

Республикын столицын олон мянган ажалшад нүхэр Н. С. Хрущевой аэродромһоо ябаһан бүхы замдань халуунаар амаршалаа.

ССР Союзай Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. Е. Ворошилов Алма-Атада ерэбэ

АЛМА-АТА, январиин 12. (ТАСС). ССР Союзай Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. Е. Ворошилов мүнөөдэр Казахстанай столицада ерээ.

Самолёдой ерэхэһээ урда столицын ажалшад аэродром дээрэ сугларһан байгаа.

Нүхэр К. Е. Ворошиловые Казахска ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Д. А. Кунаев, Казахстанай КП-гэй ЦК-гэй Нэгэдэхи секретарь И. Д. Яковлев, Казахска ССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшо К. Н. Крюкова, Казахстанай КП-гэй ЦК-гэй секретарьнууд, Казахска ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшонор, министрнүүд, ССР Союзай Верховно Соведэй ба Казахска ССР-эй Верховно Соведэй депутадууд, Алма-Атын партийна болон советскэ организацинуудай түлөөлэгшэд угтаа.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. Е. Ворошилов суглаагшадтай мэндэшэлсэһэнэйнгээ һүүлээр, хүндэлэлэй харуулай рапорт хүлеэн абаа. СССР-эй болон Казахска ССР-эй гүрэнэй гимннүүд наадагдаһан байна.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын аэродромһоо ошоһон замдань олон мянган алма-атынхид амаршалаа.

К. Е. Ворошиловые угталсахаяа Ташкент ошоһон Казахска ССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Ж. А. Ташенев, мүн Таджикска ССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ М. Рахматов нүхэр К. Е. Ворошиловтай хамта ерэлсэ.

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМДЭ

Шэнэ ба боро газар ашаглалгада амжалта туйлажа, тарянай валовой суглуулга болон бэлэдхэлгые нилээд ехэдхэһэнэйнь, 1956 оной ургасые һайнаар хуряажа, саг соонь гүрэндэ таряа тушааһанайнь түлөө Казахска ССР-эй, Алтайска, Красноярска, Ставропольско хизаарнуудай, Чкаловска, Омско, Новосибирскэ, Челябинска, Саратовска, Ростовско, Курганска, Иркутска, Кемеровскэ, Тюменскэ областьнуудай, Башкирска АССР-эй олон тоото колхознигуудые, МТС-үүд болон совхозуудай хүдэлмэрилэгшэдые, барилгашадые, бэлэдхэлэй болон транспортна организацинуудай, партийна, советскэ, хүдөө ажахын, комсомольско болон профсоюзна организацинуудай хүдэлмэрилэгшэдые СССР-эй Верховно Соведэй Президиум орденууд болон медальнуудаар шагнаба.

Бүхы дээрээ 93.943 хүн шагнагдаба. Ленинэй орденоор — 5.362, Ажалай Улаан Тугай орденоор — 13.807, «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденоор—25.783, «Ажалай габьяагай түлөө», «Ажалдаа шалгарһанай түлөө» медальнуудаар 48.991 хүн шагнагдаа.

Шэнэ ба боро газар ашаглалгада гайхамшагта амжалта туйлаһанайнь түлөө 262 хүнүүдтэ—совхозууд болон МТС-үүдэй хүдэлмэрилэгшэдтэ, колхознигуудта, партийна, советскэ хүдэлмэрилэгшэдтэ Социалистическэ Ажалай Геройн нэрэзэргэ олгогдоо.

СССР-эй, РСФСР-эй хүдөө ажахын Министерствонүүдэй, СССР-эй, РСФСР-эй совхозуудай Министерствонүүдэй, СССР-эй, РСФСР-эй тарянай продуктнуудай Министерствонүүдэй центральна аппарадай, мүн бусадшье министерствонууд болон ведомствонүүдэй хүдэлмэрилэгшэд, тэрэшэлэн КПСС-эй ЦК-гэй, ВЛКСМ-эй ЦК-гэй хүдэлмэрилэгшэд хамта 158 хүн шагнагдаа.

***

Хлопок тарилгые хүгжөөхын түлөө үрэ ехэтэйгээр ажаллаһанайнь, газар уһалалгын түхеэрэлгэнүүдые бариха талаар ехэ ажал хэһэнэйнь, колхозууд болон совхозуудта наукын туйлалтанууд болон түрүү дүй дүршэлыень хэрэглэжэ, 1956 ондо хлопок бэлэдхэхэ гүрэнэй түсэбые амжалтатайгаар дүүргэһэнэйнь түлөө Узбекскэ ССР-эй олон колхознигуудые, МТС-үүд болон совхозуудай хүдэлмэрилэгшэдые, хүдөө ажахын мэргэжэлтэдые, партийна, советскэ, профсоюзна болон комсомольско хүдэлмэрилэгшэдые СССР-эй Верховно Соведэй Президиум орденууд болон медальнуудаар шагнаба.

Бүхы дээрээ 15.704 хүн шагнагдаа. Ленинэй орденоор—1.164, Ажалай Улаан Тугай орденоор—2.957, «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденоор — 4.801, «Ажалай габьяагай түлөө», «Ажалдаа шалгарһанай түлөө» медальнуудаар—6.782 хүн шагнагдаа. Хлопок тарижа ургуулха талаар онсо амжалта туйлаһанайнь түлөө Узбекскэ ССР-эй колхознигуудта, машинно-тракторна станцинууд болон совхозуудай хүдэлмэрилэгшэдтэ, партийна, советскэ хүдэлмэрилэгшэдтэ хамта дээрээ 200 хүндэ Социалистическэ Ажалай Геройн нэрэзэргэ олгогдоо.

Аджарска АССР. Совхозууд болон колхозуудай садууд соо цитрусова үрэ суглуулагдана. Түсэбэй ёһоор 85 миллион хэһэг үрэ суглуулагдаха байһан аад мүнөө 104 миллион суглуулагдаад байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Махнилаурска совхоздо апельсин суглуулжа байна.

ТАСС-эй фотохроника.

Республикын МТС-үүдэй харьяата колхозуудта 1957 оной түрүүшын 10 хоногто һаагдаһан һүнэй мэдээн

(литрээр)

мТС-үүд	1956 оной һүүлшын 10 хоногто үнеэн бүриһөө һаагдаһаниинь	1957 оной түрүүшын 10 хоногто үнеэн бүриһөө һаагдаһаниинь
Ехэ-Куналейн	43	42
Сүхын	36	34
Тарбагатайн	35,3	34,5
Сэлэнгын	35	37
Селендумын	34	33
Бичурын	31	30
Иволгын	30,8	29,4
Итанцын	29	31
Үшөөтэйн	28,5	27,2
Погранична	28,3	29,8
Жэрэмэй	27,1	30,5
Гашейн	27	25
Охин-Булагай	27	26
Саянтын	26,3	24,9
Цагаан-Усанай	26,2	28
Кяхтын	24,9	25,2
Е-Кударын	24	24
Хамнигадайн	22,1	24,2
Бага-Куналейн	22	23
Суулгын	21,9	21,3
Хориин	21,6	17,6
Эгэтын	20	16
Темлюйскэ	18,3	17
Ново-Брянска	18,1	23
Нарһатын	18	22
Бургалтайн	16,7	18,8
Хонхолойн	16,5	18,9
Курбын	16,3	16
Баргажанай	16	14
Кабанскын	15,6	13,8
Түнхэнэй	15	16,4
Үдын	15	15
Хэжэнгын	13	15,5
Хүнтэйн	12,9	13,2
Чесанын	10,9	9,3
Хэрэнэй	9,8	10,6
Торнин	7,9	8,6
Закаменай	7,4	9,6

Республикын МТС-үүдтэ трактор, комбайн заһабарилгын ябаса тухай 1957 оной январиин 10-най мэдээн

(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

МТС-үүд	Трактор	Комбайн
Түнхэнэй	117,5	27,2
Темлюйскэ	117,5	—
Үдын	110,8	—
Хамнигадайн	102,4	—
Жэрэмэй	95,4	—
Нарһатын	90,0	92,8
Торинн	87,0	60,8
Кабанскын	85,0	60,8
Тарбагатайн	82,0	—
Ехэ-Кударын	81,2	7,0
Хориин	78,9	14,2
Селендумын	78,7	—
Цагаан-Усанай	77,5	—
Ехэ-Куналейн	76,7	13,3
Итанцын	76,6	—
Закаменай	74,2	—
Охин-Булагай	68,4	13,6
Кяхтын	68,4	13,3
Курбын	67,2	63,6
Суулгын	66,6	—
Сэлэнгын	66,6	—
Саянтын	65,1	19,0
Бага-Куналейн	65,0	—
Эгэтын	64,8	14,2
Үшөөтэйн	61,2	—
Хэжэнгын	60,3	—
Погранична	60,0	—
Бургалтайн	59,5	7,1
Чесанын	56,5	26,6
Иволгын	56,0	12,5
Ново-Брянска	54,5	38,4
Хонхолойн	54,2	31,5
Баргажанай	54,0	—
Сүхын	52,5	13,3
Хэрэнэй	51,1	—
Бичурын	50,1	33,3
Гашейн	40,7	—
Хүнтэйн	39,2	—

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

Үрэ ехэтэй һуралсал

Партийна һуралсалай шэнэ жэлһээ эхилжэ, Улан-Удын дүрбэдэхи һургуулиин партийна эхин организациин дэргэдэ коммунистическэ хүмүүжүүлгын теори шудалха семинар эмхидхэгдэһэн байна. Мүнөө үедэ тус семинарта 24 хүн, тэрэ тоодо коммунистнууд партийнабэшэшье багшанар, пионерэй вожатанар ябана. Тэдэнэр коммунистическэ хүмүүжүүлгын теори шудална.

Һуралсалай жэлэй эхилһэнһээ хойшо тус семинар гурбан заняти үнгэргөөд байна. Ээлжээтэ заняти бүхэндөө үзэхэ гэжэ һайшаагдаһан темээр элидхэл хэхые шагнагшадта ээлжээгээр даалгаха гэжэ семинарайхид шиидээ һэн.

Үзэхэ шудалха темэнүүдынь үхибүүдые коммунистическэ ёһоор хүмүүжүүлгын элдэб асуудалнуудта зорюулагданхай.

«Комсомолой III-дахи съезд дээрэ В. И. Ленинэй хэлэһэн үгэ» гэһэн темээр тэндэ һаяхан заняти болоо.

Энэ занятида семинарай пропагандист Е. И. Ревазова элидхэл хээ. Сугларагшад комсомолой III съездэ В. И. Ленинэй хэлэһэн үгэнүүд тухай элидхэлые ехэ анхаралтайгаар шагнаба. Юуб гэхэдэ, нүхэр Ревазова элидхэлээ һайнаар, һонирхолтойгоор бэлэдхэһэн байба.

Советскэ хүнэй ниитынгээ уялгые үндэрөөр сэгнэдэг тухай, үхибүүдые коммунистическэ үзэл сурталаар хүмүүжүүлхэ талаар комсомолой дүүргэхэ үүргэ тухай В. И. Ленинэй хэлэһэн үгэнүүдые элидхэлшэ тон зүбөөр тайлбарилан хэлэбэ.

Ленин багшын залуушуулые хүмүүжүүлхэ тушаа хэлэһэн заабаринуудые һургуулинуудай мүнөө үедэ бэелүүлхэ зорилгонуудтай элидхэлшэ нягтаар холбожо шадаа. Советскэ литератураһаа, нэрлэн хэлэбэл—Василий Ажаевай «Далеко от Москвы», В. Кочетовой«Семья Журбиных» ба бусад уранзохёолнуудһаа ажал хэрэгтээ шэнээр, коммунистическээр советскэ хүнэй хандадаг болоһые харуулһан жэшээнүүдые хэлэжэ, шагнагшадые һонирхуулба.

Һүүлэй заняти дээрэ нүхэр Ревазовагай элидхэлые зүбшэн хэлэхэ зуураа, тодоор ойлгогдоогүй асуудалнуудые элидхэлшэһээ һуража, харюу абаад, һүүлээрнь һанамжануудаа семинарта ябагшад хэлээ. Бүхыдөө семинарай энэ занятида 8 хүн үгэ хэлээ. Жэшээлхэдэ, математика заадаг багша Л. Ф. Земникова комсомолой III съездын делегадуудай агуусхэ Ленин тухай дурасхаал болгон бэшэһэн номуудһаа жэшээнүүдые абажа, хөөрэжэ үгөө.

— Мүнөө политехнизаци тухай асуудал тон зүб табигданхай. Энэ асуудалай шухала удхашанартайе В. И. Ленин бүри тиихэдэ тэмдэглэһэн байгаа. Мүнөө үедэ һургууляа дүүргээд олохон залуушуул предприятинуудта, хүдөө ажахыда хүдэлхэеэ ошоно. Теэд ажал хэжэ шададаггүй дээрэһээнь тэдэндэ элдэб бэрхэшээлнүүд тохёолдоно. Манай һургуулида политехнизаци үшөөл дутуугаар нэбтэрүүлэгдэнэ гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй,— гэжэ Л. Ф. Земникова хэлэбэ.

Бусад үгэ хэлэгшэд — биологиин багша Е. Я. Гаськова, математикын багша Щекутова һургуулиин журам эбдэхэ ябадалтай тэмсэхэ, һурагшадай һуралсалые ба хүмүүжүүлгые һайжаруулха хэрэгтэ багшын ямар ехэ харюусалгатай байдаг тухай ба түрэлхидтэй нягта холбоо байгуулха тухай тусгаар тогтон хэлэбэд.

Нүхэр Ревазова гансал семинарай заняти дээрэ үхибүүдые зүбөөр, коммунистическээр хүмүүжүүлхэ тухай хэлээд пропагандистын хүдэлмэрие хизаарладаггүй. Харин нүхэр Ревазова классай хүтэлбэрилэгшэдтэ, залуу багшанарта ходо туһалдаг, мүн нээмэл урогуудые үнгэргэлгэдэ хабаададаг.

Семинарта ябажа, хүмүүжүүлгын марксистско-ленинскэ теори гүнзэгыгөөр шудалхада ехэ туһатай байһыень багшанар мэдэрнэ. Һаядаа һуралсалай хүдэлмэри эндэ һайжараа. Хэрбээ нэгэдэхи четвертьдэ энэ һургуулиин успеваемость 78 процент байгаа һаа, хоёрдохи четвертьдэ 86,6 процент болоо. Мүн энэ четвертьдэ багша коммунистнуудай заадаг классуудта бараг һайнаар һурадаг һурагшадай тооны 96 процент, комсомолецууд багшанарай классуудта 93 процент үлүүтэй болоо.

Һуралсалай энэ жэлэй эхиндэ 7 «а» класс (хүтэлбэрилэгшэнь багша Н. П. Иванов) һургуули соогоо эгээл гээгдэнги классуудай нэгэн байһан юм. Һуралсалай жэлэй эхиндэ тэндэ һурагшадайнь успеваемость 65,5 процент боложо байгаа һэн. Семинарта һурадаг багша Н. П. Иванов һурагшадай хүмүүжүүлгэдэ анхаралаа бүри ехээр хандуулдаг болоһон, олохон һурагшадые комсомолдо орохыень бэлэдхэһэн, мүн өөрөөшье семинарайнгаа занятида, урогтоо һайнаар бэлэдхэдэг болоһон байна. Энэ оролдолгынь ашаар хоёрдохи четвертьдэ 7-дохи «а» классай успеваемость 80 процент болоһон байна.

Һургуулида журам сахиха асуудалда ехэ анхарал хандуулагдана. Энэ талаар нилээд амжалта туйлагдаа. 8-дахи «в» класста эмхидхэгдэһэн тимуровска команда пенсидэ гараһан үтэлһэн багшадаа туһална: үдэр бүри ошожо түлеэень хахална, уһыень зөөнэ, һаяхан гэшхүүрыень заһажа үгөө.

Семинарта хэлсэһэн хүмүүжүүлгын элдэб теоретическэ асуудалнууд тухай хөөрэлдөөнүүд тус һургуулиин ажабайдалтай холбоотойгоор, һургуулиингаа хүдэлмэрие һайжаруулха, үхибүүдые һайнаар хүмүүжүүлхэ нангин хэрэгтэ зорюулагданхайгаар ябуулагдана.

Г. Старикова.

Занятидаа эдэбхитэйгээр хабаадалсана

Торин аймагай «Коммунизм» колхозой партийна организациин дэргэдэ эмхидхэгдэһэн тодорхой экономико шудалха кружогой занятинууд һонирхолтойгоор үнгэргэгдэнэ.

«Социалистическэ хүдөө ажахые саашадань хүгжөөхэ замууд», «Колхозойнгоо ажахые хүгжөөхэ талаар хараалһан хэмжээ-ябуулганууды бэелүүлгэ» гэһэн ба бусад темэнүүдээр занятинууд тэндэ үнгэргэгдөөд байна. Тус кружогто комплексно бригадануудай бригадирнууд, колхозой хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд, колхозой түрүүшүүл ябажа һурадаг.

Кружогой пропагандист, правлениин түрүүлэгшэ П. Я. Кречетов колхозойнгоо ажабайдалһаа тодорхой жэшээнүүдые абажа, занятидаа хөөрэдэг.

1956 ондо хараалагдаһан хэмжээ-ябуулгануудай дүүргэлтэ тушаа заняти үнгэргэхэдөө нүхэр Кречетов хэмжээ-ябуулгаяа хэр зэргээр дүүргэһэн тухайгаа зүбшэн хэлсэхые һурагшадтаа дурадхаа. Энэ асуудалаар һанамжануудаа хэлэхые хүн бүхэн хүсэһэн байна. Нүхэр Чупышев хонин һүрэг хүгжөөлгэ тухай тодорхойгоор иигэжэ хэлэбэ:

— 1956 ондо хонидойнгоо тооё 5454 толгой болгообди. Хониднай үшөөл удаанаар олошорно. Тэрэнэй гол шалтагаанинь юуб гэхэдэ, — хонид һубайрна, мүн үхэнэ, тэжээл дутамагаар бэлдэгдэнэ.

Гэбэшье, эрхим хонишодой дүй дүршэлые ажалдаа хэрэглэбэл хонидой һубайралга бүримүһэн усадхагдаха байгаа. Ахалагша хонишод нүхэд Гридин, Климов, Ершов гэгшэдэй отарануудтахи хонид үнгэрэгшэ үбэл һайнаар харууһалагдажа, ашаг шэмэ ехээр үгэһэн юм.

Кружогойхид хойно хойноһоонь бодожо үгэ хэлэнэд. Тэдэнэр гансахан тоо баримтануудые харуулаад лэ болиногүй, харин хэмжээ-ябуулгануудаа 1957 ондо хайшан гэжэ дүүргэхэ, саашадаа юу хэхэ тухайгаа хэлэнэ.

Кружогой занятида колхозой мэргэжэлтэд хабаадалсадаг. Зоотехник нүхэр Борисов малай ашаг шэмые дээшэлүүлхэ замууд тухай хөөрөө.

Хүсэ ба зөөри багаар гаргашалаад, малай ашаг шэмые хайшан гэжэ дээшэлүүлхэб гэһэн асуудал тушаа кружогой олон һурагшад үгэ хэлээ. Малажалай продукци абалгые дээшэлүүлхын тулада ажалай эмхидхэл һайжаруулха, хүдэлмэрилэгшэдые материальна талаһаань урмашуулхын тула нэмэлтэ түлбэри гуримшуулха ёһотой гэһэн тобшолол кружогойхид хэбэ.

Үнгэргэгдэһэн заняти хадаа кружогто һурагшадай үзэһэн темээ даамайгаар шудалһанине харуулаа.

Кружогой хүтэлбэрилэгшэ нүхэр Кречетов заняти үнгэргэхэдөө нютагай баримтануудые ехэ бодолтойгоор, экономическа теоритой холбон тайлбарилдаг байна. Гадна, занятинуудаа пропагандист олон янзаар үнгэргэхэ гэжэ оролдодог. Жэшээлхэдэ, энэ кружогой нэгэ заняти Хуурай гэжэ газарта байдаг һаамхай үнеэдэй гүүртэдэ һаяхан үнгэргэгдөө. Тэндэ кружогойхид гүүртын ажал хэрэгүүдтэй, хүдэлмэритэй танилсаа.

М. Мункуев.

Улан-Удын судна заһабарилгын заводой хүдэлмэришэд зургаадахи табанжэлэй хоёрдохи жэлэй түсэбые амжалтатайгаар бэелүүлжэ эхилээ. Цех бүхэнэй коллектив хоорондоо мүрысэн, абаһан уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэжэ байна. Котельнэ цехын хүдэлмэришэн комсомолец Виктор Шалаев халаан бүхэнэйнгөө нормые 190 процент хүрэтэр дүүргэжэ, бусадта ажалай эрхим жэшээ харуулна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Виктор Шалаев хүдэлмэрилжэ байна.

А. Мантаевай фото.

Колхозой почтальон

Аймагай центрһээ урагшаа 70-аад шахуу километрын газарта Дзержинскиин нэрэмжэтэ колхоз һууриханхай. Эндэ дүтэ ойрошье предприяти, эмхи зургаан гэжэ байхагүй. Тус колхоздо бэшэг тамга зөөгшөөр Николай Николаевич Бородкин арбан табадахи жэлээ таһалгаряагүйгөөр ажаллажа байнхай.

Мүнөө нүхэр Бородкин аймаг соогоо түрүү почтальонуудай нэгэн гэжэ тоологдодог. Тэрэ ажалшадай захиһан газетэ, журнал, ерэһэн бэшэгүүдые нэгэшье үдэрөөр хожомдуулангүй ээдтэнь абаашажа үгэдэг. Тиихэдэ марка, конверт болон литература наймаалха түсэбөө һара бүридэ үлүүлэн дүүргэнэ.

Николай Николаевич гансашье ажалшадта ерэһэн бэшэг зөөдэг бэшэ, мүн тэдэнэртээ газетэ, журнал таһалгаряагүй захиуулжа байдаг. Мүнөө нүхэр Бородкин ажалшадай дунда тарааха гэжэ үгтэһэн газетэ, журналнуудые бултыень тарааһан байна.

Һайнаар ажаллаһанайнгаа түлөө Н. Н. Бородкин БМАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаһан байха юм.

Колхозой гүүртэ, отара, фермэ дээгүүр ябахадаа нүхэр Бородкин хододоо малшадта һони һонин зүйлнүүдые газетэһээ уншажа үгэдэг, хөөрэлдөө үнгэргэдэг байна.

В. Егоров.

Аймагай газетэнүүдэй хуудаһануудһаа

КОМСОМОЛЕЦУУД ФЕРМЭ, ОТАРАНУУДТА АЖАЛЛАХАЯА ОШОНО

Үшөөтэйн МТС-эй харьяата колхозуудта һаалишадай олонхинь комсомолецууд ба залуушуул болоно. Молотовой нэрэмжэтэ колхозой 19 залуу һаалишадай 13-иинь комсомолецууд юм. Ажахын энэ жэлдэ тус колхоздо комсомольско-залуушуулай хоёр гүүртэ эмхидхэгдээ. Кировэй нэрэмжэтэ колхозой комсомолецууд болон залуушуул ниитын малажалые улам хүгжөөхэ хэрэгтэ ехэхэн оролдолго гаргана. Һаалишад Надежда Шаракчинова, Цыбик Самданова, Чойжит Данзанова ажахын үнгэрэгшэ жэлдэ үнеэн бүриһөө 1400—1870 литр һү һааһан байна. Мүнөө эдэ һаалишад социалистическэ мүрысөөндэ түрүүлжэ ябана.

«Зэдын колхозник».

ШУБУУНАЙ ФЕРМЭ УУРАЛААР ДУЛААСУУЛАГДАДАГ БОЛОБО

Тахяануудые һайнаар эдеэлүүлхэһээ гадна, зүбөөр харууһалха гээшэ ехэ удхашанартай. Үбэлдөө тахяануудые хүйтэн, харанхы байрада байлгахада үндэгэлдэггүй, ехэ турадаг юм. Тиимэһээ Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой шубуушад үбэлдөө тахяануудые зүбөөр харууһалхын тулада фермээ уураар дулаасуулха гэжэ шиидээ һэн. Тэдэнэр «ЗК-1» кормозапарник тусхай гэр соо тодхоһон байна. Энэ кормозапарнигһаа 80 метр утатай хоолойнуудые оруулаад, тахяагай байра дулаасуулдаг болобо. Иигэжэ фермэ соо ходо нэгэ янзын температура байлгагдаха юм.

«Забайкалец», Кабанск.

МАЛШАД ЭРДЭМЭЭ ДЭЭШЭЛҮҮЛНЭ

«Коммунизм» колхоздо зоотехническэ һуралсал муу бэшээр бэелүүлэгдэнэ. 1—2-дохи һүнэй-товарна фермын малшад хоёрдохи жэлээ программа шудалжа байна. Тэдэнэр «Мал эдеэлүүлгэ ба үнеэдые һаалга», «Түл абалга ба тэдэнние харууһалга» гэхэ мэтэ темэнүүдые үзэжэ гаранхай. Фермэ бүхэндэ 3—4 заняти үнгэргэгдөө. Һаалишад Александра Васильева, Надежда Братенькова, Варвара Бельская, Аксинья Кожемякина эрдэмээ дээшэлүүлхын тула ехэ оролдолго гаргана. «Поршоонхо абалга ба тэдэнние тэнжээлгэ» гэһэн асуудалаар һаяхан семинар үнгэргэгдэбэ. Ахалагша тахайшан Ф. И. Федотова поршоонхо тэнжээхэ талаар оорынгоо дүй дүршэл тухай нүхэдтөө хөөрэжэ үгэһэн байна.

«Вперед», Мухаршэбэр.

АНГУУШАДАЙ АМЖАЛТА

Баргажанай аймагай ангуушад IV-дэхи кварталайнгаа түсэбые амжалтатайгаар дүүргэһэн байна. 790 мянган түхэригтэ элдэб ангай арһан гүрэндэ тушаагдаба. IV-дэхи квартал соо аймагай ангуушад 550 булга баряа. Ангуушан Медведев хоёр хүбүүтэеэ 30 булганай, 150 хэрмэнэй арһа тушааба. Гадна, ангай фермынхид 330 мянган түхэригэй арһа гүрэндэ тушааһан байна.

«Баргузинская правда».

МЕХАНИЗИРОВАННЭ ПЕКАРНИ

Һаяхан Хандагатайн леспромхозой ОРС-ын шэнэ пекарни ашаглалгада үгтэбэ. Энэ пекарнида механизированнэ аргаар сүүдхэдэг 3 тонно хилээмэн баригдаха юм. Хилээмэ баригша Токмина тусхай курса дүүргээд, эндэ ажаллажа байна. «УПТ-3 Гришиуна» гэжэ пеэшэн соо хилээмэн баригдана. Тиихэдээ 1 час 15 минута соо хилээмэн баригдажа гаргагдана. Иимэ аргаар баригдаһан хилээмэнэй шанарынь һайн байна.

«Под знаменем Ленина», Заиграй.

ҮБЭЛЭЙ ХУРЬГАД

Молотовой нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд Даша, Цыпил Дамбаевтан дүй дүршэлтэй хонишод юм. Ажахын үнгэрэгшэ жэлэй туршада тэдэнэр 100 эхэ хонин бүриһөө 100 хурьга абажа түлжүүлһэн, хонин бүриһөө 1,6 килограмм нооһо хайшалһан байна. Мүнөөшье эдэ хонишод үбэлжэлгые һайнаар үнгэргэжэ байнхай. Хонидынь булта тобир тарганууд. Тэдэнэй отара дээрэ үбэлэй түл абалга эхилэнхэй. Мүнөө 150 хурьга абтаад, түлжүүлэгдэжэ байна.

«Закаменай үнэн».

ҺААЛИШАДТА МҮНГЭН ШАН ҮГТЭБЭ

1956 оной ноябрьһаа хойшо Молотовой нэрэмжэтэ колхоздо һү һааха түсэбөө үлүүлэн дүүргэһэн һаалишадта мүнгэн шан үгтэдэг болобо. Ноябрь һара соо 1200 түхэриг, декабрь соо 1300 түхэригһөө үлүү мүнгэн шан һаалишадта үгтэһэн байна. Һаалишан Улита Григорьевна Чебунина декабрь һарада 2340 литр һү һааха түсэбтэй аад, 2606 литр һаажа, 260 түхэриг мүнгэн шанда хүртэбэ. Олон һаалишад түсэбөө үлүүлэн дүүргэһэнэйнгээ түлөө 100—100 түхэриг шан абаба.

«Красная Селенга».

Улан-Удын «Победа» гэжэ олзоборилгын артелиин оёдолшод шэнэ жэлэй түрүүшын үдэрһөө хойшо социалистическэ мүрысөөнэй эршые улам шангадхажа байна. Мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ ябалсаһан оёдолшон Наталия Бурликова халаан бүхэнэйнгөө нормые 150 процент дүүргэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Н. Бурликова хүдэлмэрилжэ байна.

Л. Хайдуровай фото.

Бэрхэшээлэй тохёолдоод байхада

☆

Коммунистнуудай үүсхэл

☆ ☆

Һалхитай хүйтэн хабарай һүүлээр бороогүй, ганданги зунай һара гараба. Хёлго голой уһан бага боложо, булаг горходшье шэргэжэ захалба. Наранай хурса элшэдэ шарагдажа, гандашаһан Хёлго голой нуга дээгүүр хүхэбтэр манан бүрхөөжэ байба. Ороһо таряагаа гандуулхагүй, малайнгаа хүшэ шадалые доошолуулхагүйн тулада ехэ оролдолго хэшээл гаргаха, бэрхэшээлнүүдые зоримгойгоор дабаха шухала болоо бэлэй. Теэд бэлэнээр бүтэдэг юумэнэй байдаггүй дээрэһээ һэргэмжэтэй колхознигууд таряанай поли, огородой газар, сабшалан дээрээ уһа бүлэхэ насосуудые табижа захалба. Газарай шииг нойтые бариха тушаа мүн бусадшье хэмжээнүүд абтаба.

Хүбшэ хээрэ газарта бэлшээритэй колхозууд малаа тэрээ руугаа гаргажа адуулдаг болоо. Дээдэ-Мангиртын сомоной Сталинай нэрэмжэтэ колхоз иимэ бэлшээригүй аад, аргаяа ядахадаа һаалиингаа фермые гандашажа байһан зуһаландаа гаргаа һэн. Теэд эндэхи бэлшээри бага мүртөө, нэгэ хажуудань Хёлго гол, нүгөөдэ тээнь шулуун байса юм. Иимэ бэлшээри дээрэ малаа харууһалжа, хүшэ тамирыень бага болгонгүй, һү һааха түсэбөө дүүргэхэ бэрхэтэйхэн зорилго фермынхидэй үмэнэ табигдаба. Хэды иимэ бэрхэшээлтэй тушаалдабашье, эндэхи малшад ажахын жэлэй эхиндэ абаһан уялгаяа заатагүй дүүргэхээр шиидээд, Логовскиин нэрэмжэтэ колхозой малшадтай социалистическэ мүрысөө баталаа һэн. Хэлэһэн үгэдөө хүрэнгүй, шаазагайдал адли шаханалдаад үлэшоо хада эшхэбтэр лэ байхаһэн. Теэд ямар аргаар уялгаяа бэелүүлхэ гээшэб? Ган гасуурые яажа гаталхаб? Июнь һарын түрүүшын 10 хоног соо үлөөд байһан һүүлшын 30 тонно силосые һаамхай үнеэдтээ үгэжэ бараба. Ногоон тэжээл болгогдохоор тариглаһан ургамалнууд газарһаа һаял бултайхадажа байгаа һэн.

Фермын показателиин доска дээрэ һаалишадай нэрэ обогой хойно хүхэ үнгэтэй тоонууд табигдадаг болобо. Һү һааха үдэрэйнгөө нормые дүүргээгүй хүнүүдэй нэрын хажууда иимэ хүхэ үнгэтэй тоо табигдадаг байгаа. Үдэр бүри үнеэн бүхэнһөө хахад пүүдһээ ехэ һү һаадаг һаалишадшье арайхан гэжэ 3—4 литр һаадаг болобо.

Нэгэтэ мал адуулагша Василий Перевалов үнеэдээ үдэшын һаалида асараад, һаалишадта хандан, һанаа зобонгёор иигэжэ хөөрэбэ:

—Мүнөөдэр үнеэднай оройдоо садабагүй ха. Бэлшээри дээрэ шэмхэхэ ногоон үгы шахуу. Нэгэл юумэ хэхээр, хэмжээ абахаар болоо... гэбэ:

Тэрэ үдэшэ һаалишад ямар аргаар һү һаалгые дээшэлүүлхэ гээшэб гэжэ оройхон болотор хөөрэлдэбэ. Һаалишан бүхэн өөрынгөө һанамжые хэлэбэ. Тэжээлгүй дээрэһээ зарим үнеэд шэргэжэшье магад байгаа. Олонхи үнеэдынь һаяхан тугаллаһан байба. Эдэниие һайнаар эдеэлүүлээгүй хадаа бүришье муу.

Эрид хэмжээ абаагүйдэ хэрэг бүтэхэеэ болибо. Эгээл иимэ бэрхэтэй сагай тохёолдоод байхада, нээмэл партийна суглаа татаха гэжэ колхозой коммунистнууд шиидээ һэн. Энэ суглаанда правлениин гэшүүд, колхозой эдэбхитэд, комсомолецууд, эндэхи багшанар, фермын хүдэлмэрилэгшэд олоороо сугларба. Суглаан дээрэ нэгэл—малай ашаг шэмые дээшэлүүлхэ тухай шухалын шухала асуудал табигдаа һэн. Парторганизациин секретарь нүхэр Боженовэй хэһэн элидхэл богонихон аад, тодорхой байба.

Хэзээ хура бороон орожо, ургаса ногооё һэргээнэ ааб, гээд фермын хүдэлмэридэ эрид хубилалта хэнгүй, тэнгэри хараад һуубал, түсэбөө, уялгаяа дүүргэхэгүйбди, үнеэн бүриһөө 1200 литр һүнэй һаагдахань бэрхэтэй болохо гэжэ суглаанда һуугшад булта һайн мэдэжэ байбад. Суглаан дээрэ коммунистнууд, партийнабэшэ эдэбхитэд олон дурадхалнуудые оруулба. Үдэрынь модоной набша мүшэр үнеэдтээ эдюулхэ, һүниндөө үнеэдээ бэлшээхэ, тиигээд һаагдаһан литр һүн бүхэндэ үнеэндэ орооһо таряанай зүйл үгэхэ гэһэн дурадхал ороно. Һаалишадта, мал адуулагшадта хэһэн ажалайнь түлөө нэмэлтэ түлбэри үгэхэһөө гадна, мүнгэн шан үгэхэ гээдшье дурадхана. Үдэр бүри һаалишадай һааһан һүнэй дүн гаргажа байха гэлдэнэ. Эдэ һанамжа, дурадхалнууд бултадаа зүбтэй байгаа. Теэд юуншьеб, нэгэл юумэ хэлэгдээгүй, нэгэл онол олдоогүй байтар, суглаан дээрэ гэнтэ нэгэ асуудалай табигдамсаар, тэндэ һуугшад гайхалдаба. Энэнь юун байгааб гэхэдэ, шэниисын ургасын багахан байхада, тэрэниие ногоон конвейертэ хэрэглэхэ гэһэн дурадхал оробо.

— Эндүүрэбэ гээшэ гүт? Талхагүй үлэшөө һаа, яахабибди, — гэжэ урдань хэзээдэшье иимэ юумэ үзөөгүй, дуулаагүй хүнүүд шууялдашаба.

Энэ асуудалые бүхы талаһаань һайнаар тооложо, багсаажа, тухайлажа үзэһэнэй һүүлээр, һаагдадаг үнеэдтэ шэниисын нялха ургасые эдюулээшье хада колхоз, мүн колхознигуудшье гарзада орохогүй, харин һүеэ худалдаад, нилээд ехэ олзо олохо байба. Үнэхөөрөөшье тэрэ үедэ ондоо ямаршье ургаса гараагүй байгаа бшуу. Энээн тушаа олон үгэ хүүр хэлсэһэнэй һүүлээр, ногоон конвейер болгогдохо ургамалнуудай гаратар эртэ тариглаһан шэниисын ургасые сабшажа, малдаа үгэхэ гэжэ шиидхэбэ.

Ногоон конвейер болгохо ургамалнуудые фермэһээ холо, хабар хахалһан, муу газарта тарижа, колхозой правлениин алдуу гаргаһаниинь суглаан дээрэ элирбэ. Харин энэ жэлэй дүршэл юу харуулбаб гэхэдэ, ногоон конвейер болгохо ургамалнуудай зарим хубиие һайн пар дээрэ тарихада зохид байба. Тиихэдэ гансал хара таряа бэшэ, харин шадаал һаа шэниисэ тарилсаха хэрэгтэй.

Энэ партийна суглаан һаалишадай, мал адуулагшадай ажал хүдэлмэридэ эрид хубилалта хээ һэн. Саг соогоо гараһан үнэтэ үүсхэл улад зоной урма зориг бадаруулба. Малшад ажал хэрэгтээ эбтэйгээр, бүхы хүсөөрөө шармайн оробо. Тэдэнэй ажалые ахалагша һаалишан, коммунистка Зинаида Боженова ударидан хүтэлбэрилжэ, партийна суглаанай тогтоолые хэрэг дээрэнь бэелүүлхэ тушаа ехэ оролдолго гаргаа.

Фермын хүдэлмэри урданайхиһаа тад ондоо болгогдоо. Урдань зарим һаалишад өөрынгөө дураар ажалаа орхёод, хонон үнжэн гэртээ ябашадаг байгаа. Энэ ушар болюулагдаба. Һаалишад ажалаа графигай ёһоор хэдэг болоһон байна.

Мүн колхозойшье хүтэлбэрилэгшэд фермэ дээрэ үдэр бүри ошодог болобо. Нэгэ үдэр фермэ дээрэ түрүүлэгшэ нүхэр Попов, нүгөөдэ үдэрынь—парторганизациин секретарь нүхэр Боженов ошодог, удаань комплексно бригадын бригадир нүхэр Унагаев хүрэжэ ерэдэг һэн. Тэдэнэр фермэ дээрэ обёорһон, адаглаһан дутагдалнуудые тэрэ доронь усадхаха хэмжээ абадаг, тогтоогдоһон гуримые наринаар сахиха гэһэн эрилтэ хэдэг байгаа.

Фермын малшад Юрөөгэй туршалгын станцида ошоһон юм. Станциин научна хүдэлмэрилэгшэд малай ашаг шэмые дээшэлүүлхэ, үүлтэр һайжаруулха хүдэлмэри ябуулха, зуһаланда малаа байлгаха, шэмэтэ тэжээл бэлэдхэхэ тухай асуудалнуудые хоёр үдэрэй хугасаа соо ойлгосотой тодоор тэдэндэ хөөрэжэ үгэһэн, ажал хүдэлмэрэе харуулһан байгаа. Һаалишадай ойлгожо, мэдэжэ абаһан юумэнь мүнөө бэрхэшээлтэй сагта ажал хэрэгтэнь ехээр туһалба. Тэдэнэр станциин ажахыда хараһан үзэһэн юумэеэ шадаха соогоо хэрэглэжэ захалаа һэн.

Өөдэлхэ зоной үгэ нэгэн гэжэ фермынхид хэлэһэн үгэдөө хүрэбэ. Июль һарын дүнгөөр тэдэнэр аймаг соогоо түрүүлжэ, партиин айкомой, аймгүйсэдкомой дамжуулгын Улаан тугта хүртэһэн юм. Тэрэ үдэрһөө хойшо энэ фермынхид бүхэли зундаа, намартаа Улаан тугаа намилзуулан, түрүү зэргэдэ ябажа, ажахын жэлые амжалтатайгаар дүүргээ. Колхозой һаалишад үнеэн бүриһөө 1213 литр һү һаажа, Охин Булагай МТС-эй харьяата бүхы колхозуудые ахижа гараа. Шадабаритай һаалишан Елена Петрова ажахын үнгэрэгшэ жэлдэ 1500 литр һү һаагаа. Иигэжэ энэ колхозойхи гүрэндэ һү тушааха, худалдаха түсэбөө аймаг соогоо түрүүлэн дүүргэнгэ гээд, декабриин 15 болотор түсэбһөө гадуур 70 тонно һү тушааха гэһэн үгэдөөшье хүрэбэ. Сабшажа малда эдюулһэн шэниисэшье бэе хүсэн ургажа, гектар бүхэнһөөн 5—10 центнер ургаса хуряагдаһан байна.

Малшад үбэлжэлгэеэ һайнаар үнгэргэжэ байна. Эндэхид үнеэн бүридөө 5 тонно силос, хүсэд хүрэхэ бүдүүн тэжээл бэлэдхэһэн байна. Концентрадшье ехэ. Тэжээл бэлдүүлхэ цех хүдэлнэ. Уяада байлгагдажа харууһалагдадаг үнеэд дүүжэн харгыгаар тэжээл абаашагдажа үгтэнэ. Фермэ дээрэ шадамар, хэрэг ажалдаа дуратай хүнүүд хүдэлнэ.

Ажахын шэнэ жэлэй эхилһэнһээ хойшо колхозой үнеэн бүриһөө 26 килограмм һүн һаагдаа. Энэнь нёдондо жэлэй энэ үеынхиһөө 10 литрээр ехэ болоо. Эдэ үдэрнүүдтэ фермын һаалишад жэшээтэ һайнаар хүдэлмэрилнэ. Һаалишад Зинаида Братенькова, Елена Петрова, Елена Перевалова, Екатерина Боженова болон бусад үнгэрһэн гурбан һарын хугасаа соо һү һаалгаяа горьтойгоор дээшэлүүлжэ, аймагай Хүндэлэлэй доскада бэшэгдээ.

Энэ фермын малшад, һаалишад оролдосотойгоор ажаллажа, үнеэн бүриһөө 1800 литр һү һааха гэһэн уялгаяа нэрэтэй солотойгоор бэелүүлжэ байна.

Е. ФЕДОТОВ.

Редакцида ерэhэн бэшэгүүд

Банимнай тулигдэнэгүй

Манай Хрущевой нэрэмжэтэ колхозой правлени, партийна организаци (Хэжэнгэ) 1954 ондо хоёрдохи комплексно бригадада hайн баижа үгэhэн юм. Тээд энэ банимнай үнгэрэгшэ 1956 оной намараа хойшо эхилээд, нэгэтэшье үлигдөөгүй байhаар. Тус бригадын бригадир нүхэр Бимбаев энээн тушаа hаналаа табинагүй. Энэ банимнай гансашье нэгэ бригадын гэшүүд бэшэ, мүн Шаралзай, Мантан, Сагаан Хошун гэхэ мэтын малай фермэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэд ороходо баатай болоно.

Колхозой правлени, партийна организаци баняа тулижэ, ажалшадай эрилтэдэ хэзээ hаналаа табидаг болохо юм гэжэ асуугдана.

М. Бастуев, колхозой гэшүүн.

Хэзээ нээгдэхэ юм

Яруунын аймагай «Коммунизм» колхозой дэргэдэ хүдөөгэй нэгэ библиотекэ бии. Энэ библиотекымнай айшангынь аяар халуун нэмэ hайхада заhабарилагдажа эхилhэн юм. Тээд энэ заhабарилгань мүнөө түргэдэзэгүй орхигдошонхой, үүдэндэнь мантан томо хара суурга үлгөөтэй байдаг болошоо.

«Библиотекээ хэзээ ерэжэ нээхэ юмта?» гэжэ тус библиотекые даагша нүхэр Бадмаеваhаа асуугдана.

Ж. Жанчипов.

„БУРЯТ-МОНГОЛОЙ ҮНЭНДЭ" БЭШЭҺЭНЭЙ ҺҮҮЛЭЭР

„Һамhаа саагуур, наранhаа наагуур"

Баргажанай аймагай Суво-Баянголой сельпогой хүдэлмэришэд үбэлэй үедэ холын отара, гүүртэнүүдтэ ажахуудаг малшадые эд бараагаар хангангүй, сельпоhоо 10-аад модоной газарта байдаг Маленковой, Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозуудай малшад эд бараагаар муугаар хангагдана, энэ хүдэл наймаа эмхидхэгдэнэгүй гэжэ бэшэгэй манай газетын 1956 оной декабриин 19-нэй номерто дээрэ дурсагдаhан гаршагтайгаар толилогдоhон юм.

Манай редакцида Баргажанай аймпотребсоюзай түрүүлэгшэ нүхэр Колмаковой мэдээсэhэнэй ёhоор, бэшэг соо хэлэгдэhэн баримтанууд булта зүб байба. Энэ бэшэг Баргажанай аймпотребсоюзай правлениин заседани дээрэ зүбшэн хэлсэгдэжэ, малшадые эд бараагаар муугаар хангаhанайнь түлөө, мүн нүүдэл наймаа эмхидхээгүйнь түлөө Суво-Баянголой сельпогой түрүүлэгшэ нүхэр Терентьевтэ зэмэ үгтэhэн байна.

„Малшадай эрилтэдэ хайша хэрэгээр хандана"

Иимэ гаршагтай статья манай газетын 1956 оной декабриин 22-ой номерто толилогдоhон юм. Статья соо Хорин аймагай Калининай нэрэмжэтэ колхозой малшадай байра байдалынь ехэ муу, сонхо үүдэнүүдынь забhартай, hандархай, мүн фермэ отаранууд тань нэгэшье улаан булан түхеэрэгдээгүй гэжэ хэлэгдэhэн байгаа. Тэрэшэлэн үнеэдhээ hү ехээр hааха түлөө зохёохы хүдэлмэри ябуулагдангүй гэжэ зэмэлэгдэhэн юм.

Манай редакцида Хорин аймсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшын орлогшо нүхэр Цыденовэй мэдээсэhэнэй ёhоор, статья соо хэлэгдэhэн баримтанууд булта зүб байба.

Тус статья Калининай нэрэмжэтэ колхозой правлениин заседани дээрэ зүбшэн хэлсэгдэжэ, заагдаhан дутагдалнуудые усадхаха талаар тодорхой хэмжээ-ябуулганууд хараалагдаа.

Мүнөө малшадта валенка, телогрейкэ, хүбөнтэй үмдэн гэхэ мэтэ дулаан хубсаhан үгтөө. Тиихэдэ шэнэ газетэ, журнал саг сагтаа асаргадаг болоо. Малай фермэнүүд дээрэ радиоприёмник тодхогдоhон байна.

Эдэ хэмжээ-ябуулганууд хараалагдаhанай ашаар декабрь hара соо үнеэдhээ hү hаалга горьтойгоор дээшэлээ.

„Һүн яахадаа багаар hаагданаб?"

Сэлэнгын аймагай Хрущевой нэрэмжэтэ колхоздо hүүлэй үедэ hүн багаар hаадаг болоо, колхозой олонхи фермэнүүдтэ мүнөө хүрэхэтэ үнеэдтэ силос үгэнэгүй, кормозапарник тодхогдоогүй байhаар, мүн үбhэ, солоомо зөөхэ мори унаагай, машинануудай дутамаг дээрэhээ зарим фермэнүүд тэжээлээр таhалдана гэhэн статья 1956 оной декабриин 22-ой номерто дээрэ дурсагдаhан гаршагтайгаар толилогдоhон юм.

Статья соо хэлэгдэhэн баримтанuудай зүб байhан тухай манай редакцида КПСС-эй Сэлэнгын аймагай комой секретарь нүхэр Могнонов мэдээсэбэ.

Тус статья Хрущевой нэрэмжэтэ колхозой партбюрогой заседани дээрэ зүбшэн хэлсэгдэhэн ба үбэлэй үедэ үнеэдэй ашаг шэмые дээшэлүүлхэ талаар зохихо хэмжээнүүд хараалагдаа. Мүн малай гүүртэнүүд дээрэ кормозапарнигууд тодхогдобо.

Мүнөө гүүртэнүүдтэ үбhэ, солоомо зөөлгэдэ гурбан трактор хүдэлмэрилжэ байна. Тиихэдэ тэрэшэлэн малай гүүртэ, фермэнүүд дээрэхи улаан булан, культбазануудай хүдэлмэри hайжаруулагдажа байнхай.

Кударын аймагай Маленковой нэрэмжэтэ колхозой ахалагша хонишон Бадмасу Банзаракцаева ажахын үнгэрhэн жэлдэ хонин бүриhөө 2,36 килограмм нооhо хайшалhан байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: хонишон Б. Банзаракцаева үбэлэй бэлшээри дээрэ хонидоо адуулжа ябана. **С. Потаповай фото.**

Малаа эдеэлүүлжэ шаданагүй

Үнгэрэгшэ зун, намартаа Мухаршэбэрэй аймагай Булганинай нэрэмжэтэ колхоз үбэлжэлгын үедэ малдаа эдюулхэ үбhэ тэжээл хүсэд хүрэхөөр бэлдэжэ абаагүй юм. Үбhэ болон бусад бүдүүн тэжээл бэлдэхэ түсэб миин хахаладаад орхигдоhон байгаа. Шэмэтэ тэжээл тон бага. Тээд иимэ ядаруухан байдалнаа малдаа байгаад, мүнөө үбэлжэлгын үедэ үбhэ тэжээлэнэнь уридшалан бэлдэжэ, амта оруулан буйлуулжа малдаа эдюулхэ тушаа колхозой хүтэлбэрилэгшэд hанаагаа табидаггүйнь гэмшэлтэй.

Мүнөө колхозой hаалиин үнеэдэй гүүртэнүүдтэ ябахада үбhэн малай хүл доро миин хаягдажа үгтөөд, хахад хубинь үлтэ зада гэшхэгдэн хоголожо, шабааhанаар хаягдажа байдаг. Хэрбээ тэрэ үбhые кормушкануудта соо хээд, үлтэ гэшхүүлэнгүй малдаа эдюулхэ байгаа hаа, хэды ехэ тэжээл арьбалагдаха байгаа гээшэб!

— Үбэл, хабарай дүүрэтэр үшөөл уды байна. Үбhэ тэжээлнай даншье түргэнөөр барагдана. Яалдагша зон аабибди,—гэжэ малшад эртээнhээ hанаагаа зобоно.

Малые үбэлшье, зуншье уhаар дутаажа болохогүй. Гэбэшье, энэ колхозой мал хүсэд уhалагданагүй. Һаалиин үнеэд үдэртөө нэгэ дахин уhалагдахадаашье уhалагдажа, үгыдөөшье үгы байдаг. Колхозой комплексно гурбадахи бригадын хонид hара хахадhаа үлүү саг соо уhа уунгүй, саhаар ундалаад ябажа байна.

Ингэжэ малаа эдеэлүүлжэ, харуулhалжа шададаггүй байhанай гэмээр тус колхозойхид hү hаалгаараа МТС, аймаг доторо хамагай hүүлдэ шэргүүлдэжэ ябана. Ажахын жэлэй эхинhээ хойшо МТС-эй харьяата колхозуудта үнеэн бүриhөө дундаа эдгээр 200-гаад литр hүнэй hаагдаад байхада, эндэ оройдоо 130 гаран литр hүн hаагдаад байна. Һүүлэй үедэ үдэртөө үнеэн бүриhөө литрhээ заа үлүүтэй hүн hаагдадаг болоо. Харин тиихэдэнь адлирхуу арга боломжотой хүршэ «Коммунизм» колхозойхид үдэртөө үнеэн бүриhөө 4—5 литр hү hаажа байха юм.

Малай эдеэлүүлгэ ба харуулhалгые hайжаруулха тушаа колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Сибиданов, партийна организациин секретарь нүхэр Дымбрылов гэгшэд шухала хэмжээ абанагүй. Харьяата колхоздонь иимэ байдалай тохёолдоод байхада Гашейн МТС-эй директор нүхэр Переваловшье hанаагаа зобоногүй.

Н. Эрдынеев.

Адуу мори үсхэбэрилгэдэ анхаралаа табиха хэрэгтэй

Кударын аймагай олохон колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд hүүлэй жэлнүүдтэ адуу мори үсхэбэрилхэ хэрэгтэ анхаралаа табинагүй. Энэ юун дээрэhээ харагданаб гэхэдэ, колхозууд адуу моринойнгоо тоое хорооно, мүн аймагай хүдөө ажахын түрүүшүүлэй суглаан дээрэ үхэрэй, хонидой, гахайн тоо толгойе олошоруулха гэжэ хэлсээд, адуу морин тухай мартажархидаг болошоо.

Үхэр мал адуулагшадай, хонишодой, гахайшадай hайн ажалые тэмдэглэхэ зуураа, адуушанай ажалые хаража үзэхэ хэрэгтэй. Үбэлэй янгинама хүйтэндэ, зунай аайма үдэрнүүдтэшье адуушад адуун hүрэгөө манажа, бага бэшэ оролдолго гаргадаг. Манай колхозой адуушад Ч. Аюшеев, Д-П. Дараев гэгшэд адуу мори үсхэбэрилгын талаар hайн үрэ дүн харуулна. Эдэнэр үнгэрhэн жэлдэ 50 гүүнhээ 44 унага абажа түлжүүлээ. Мүн 76 морин шахагдажа, 178 центнер шэгнүүртэйгээр гүрэндэ тушаагдаа.

Манай колхоз ажахын үнгэрhэн жэлдэ 100 гүүнhээ 88 унага абаhан байна. Адуу үсхэбэрилгэhөө 48 мянган түхэригэй олзо оруулагдаа. Мүнөө үедэ 324 толгой моритойбди. Адуу үсхэбэрилгын ашаг туhатай байhые эдэ жэшээнүүд харуулна.

Адуушадай ажалые урмашуулхын тула биратай юумэн хэгдэнэгүй. Энээн тушаа бодожо үзэхөөр болоо.

В. Очиров, Кударын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой адуу моридой фермые даагша.

★ Манай календарь ★

А. С. ГРИБОЕДОВ

Ородой агууехэ драматург, поэт ба элитэ дипломат Александр Сергеевич Грибоедов Москвада, ородой гвардиин офицерэй булэдэ 1795 оной январиин 15-най үдэр түрэhэн байна. А. С. Грибоедов Московско университедэй словеснэ, юридическэ, физико - математическа факультедүүдые кандидадай нэрэзэргэтэйгээр дүүргэhэн, европейскэ болон восточно хэдэн хэлэ шудалhан байгаа. 1816 ондо Грибоедов гадаадын хэрэгүүдэй коллегидэ ажаллажа эхилээ hэн. Мүн энэ үедэ А. С. Грибоедов А. С. Пушкинтай, В. К. Кюхельбекертэй, hүүлээрнь Н. М. Муравьев, П. Я. Чаадаев, П. Г. Каховский гэгшэдтэй, мүн политическэ нюуса обществын бусад гэшүүдтэй танилсаhан байха юм.

1818 оной июльдэ Грибоедов Персидэ байhан ород дипломатическа миссиин секретаряар томилогдожо, Тифлис, Тавриз ошоhон байна. Энээн тухайгаа замай тэмдэглэл соогоо ехэ hонирхолтойгоор бэшээ hэн. 1822 ондо Кавказдахи ородой сэрэгүүдые командалагша генерал А. П.

Корниловай дипломатическа секретарь болгогдожо эльгээгдэбэ. Эндэ байхадаа өөрынгөө «Горе от ума» гэжэ комеди бэшэжэ эхилhэн юм. Энэ комеди Грибоедовэй наhа барайhанайнь hүүлээр сценэ дээрэ түрүүшынхеэ табигдаhан байгаа.

Декабристнуудай Севернэ обществын гэшүүд К. Ф. Рылеев, А. А. Бестужев, А. И. Одоевский гэгшэдтэй А. С. Грибоедов нүхэд байhан юм. Декабристнуудай зэбсэгтэ буhалгаанай хэрэгтэ хабаадалсаа гэжэ тоологдоод, Грибоедов 1826 оной январьда арестовалагдаhан аад, уданшьегүй сүлөөлэгдэhэн байгаа. Гэбэшье, Грибоедов полициин нюуса хиналта доро байhан юм.

Хаан Николай I политическэ найдабари үгы уранзохёолшые түрэл оронhоонь холо ябуулха hэдэлгэтэй байhан дээрэhээ Персидэ министр - резидент болгожо эльгээhэн байна. Эндэ посол байха зуураа, А. С. Грибоедов Перси Росси хоёрой харилсаа hайжаруулха талаар ехэ ажал ябуулга хэдэг байба. Энэ харилсаа hуладуулха зорилготой зарим реакционно хүнүүд 1829 оной февралиин 11-дэ А. С. Грибоедовые алаhан байха юм.

«Горе от ума» гэжэ комеди соогоо А. С. Грибоедов Россин феодально-крепостническа байгуулалтын үмхирэн уналга харуулжа шадаа. Энэ комеди ород театрын хүгжэлтэдэ ехэ үүргэ дүүргээ. Октябрьска революциин hүүлээр энэ комеди хэды оло дахин хэблэгдэhэн, украин, белорусс, грузин, армян, узбек, латыш ба ондоошье олон хэлэн дээрэ оршуулагдаhан байна. Мүнөө болотор Грибоедовой комеди сценэ дээрэ табигдажа, харагшадай дура буляаhаар зандаа.

М. ЦЫРЕНОВ.

Түрүүшын алхам

Тала гүбөө
хонид бүрхөөнэ таран,
Тойрон захадань
тогтооно залуу хонишон.
Хурсахан галтай
нюдөөрөө холые шэртэн,
Хуурдаhан шэнгеэр
дуугаа татана ирагуухан.
Хүйтэн түмэр
хэлэнэй үзүүртэ хүргэhэндэл,
Хүүхэнэй хасар
жабар долёоно шэрбэн.
Унирма дулаан
гэртээ орыш гэhэндэл
Үлеэнэ hалхин
бордоhо саhаар шэдэлэн.
Холын гүүртэ
хониндо гарахые хүсэhэн
Комсомол, зоримгой,
арбадахиие дүүргэhэн басаган
Ажалайнгаа түрүүшын
алхам иигэжэ хэбэ.

Ц. ДОНДОКОВА.

Бэгсэргэ

(Басни)

Үбэл элдэбээр загнаба.
Үхэрнүүд ороо хашаадаа.
Хүйтэн галзуураг лэ яба—
Хүнүүд тулана ташаагаа.
Загаhа жараахайш хүрэтэрөө
Замагаар бэеэ хушанхай.
Бэгсэргэл мүнөө болотороо
Бэлдэжэ байраяа яданхай.
Голоо хүлдэшэн алдаад.
Гомдонгёор Бэгсэргэ хэлэдэг:
«Яабашье үглөө болог даа,
Яhаар уурхай барихаб» гэдэг.
Үглөөгүүр наранай гарахада,
Үнөөхи муугаашье мартаад,
Һажажа үдэрөө барадаг,
Һаргадаг байhандаа шалтаад.

* * *

Арадайм дунда хөөрэлдэдэг:
Aараг муухан Бэгсэргын
Ганса уурхай түхеэртэр
Гайтайл үни болохол.

ҺААЛИШАН ДАШИНИМА АМОГОЛОНОВА

Сэлэнгын аймагай Тельманай нэрэмжэтэ колхозой телефонуудай коммутаторай таhалга соо колхозой залуухан гэшүүн Амоголонова Дашинима хүдэлмэрилнэ. Коммутаторайнь тэбхэрхэн хайрсаг шэшэргэнэн татажа, түргэ түргөөр хонгирно. Гүрэгдэмэл нарихан ооhорой бураабши шэнги ялагархан үзүүрыень тэрэ басаган хайрсагай нюур таладань байhан жэжэ нүхэхэнүүд руу hэлгүүлэн хэхэсэгээжэ, хүнүүдэй телефонно хөөрэлдөөнүүдые залгамжалуулна.

«Энэмни ажал гээшэ гү, али бэшэ гээшэ гү?» гэжэ Дашинима Амоголонова забhартаа бодоно. «Үдэр, hүнигүй эндэ hуужа, ажал хүдэлмэри тухай, юрын юумэнүүд тухай хөөрэлдөөнүүдые таhалгаряагүй залгамжалжа hуугаа хадаа, ажал хэнэ бэшэ гээшэ гүб» гэжэ бэеэ вahaaшье hаань, сэдьхэл соонь тиимэ алдин хонгор болоногүй. Нэгэ юумэ дутажа зосоонь аягүй шэнги болоно.

Энэ үедэнь колхозой центртэ сүлөөтэй ябаhан нэгэшье хүн үгы—бултадаа ажал дээрэ хэбэртэй. Тракторнуудай дуун холоhoo пус-тус гэнэ. Комбайнууд забда залигүй хүнхинэнэ. Косилкануудшье таршаганана ха. Колхозойнь зүүн урда байhан hаалиин үүлтэртэ фермэ дээрэ үнеэдые hаана хэбэртэй. Дархашуулай hүхэ, хюрөөнүүдэй абяан гаража шэнээр баригдажа байhан гэрнүүд, малай байранууд түргэ түргэн үндынэ ёhотой. Суута ажалай сууряан hанхинажа, хүнэй сэдьхэлые татан байна.

Дашинима Амоголонова эдир наhанайнгаа хурсахан бодолые улам бүри гүнзэгырүүлэн, «hаалишан болоо hаа яаха юм» гэжэ бодоно. Тиихэ зуураань сээжэ доторонь бүри гэрэлтэй боложо, бодолойнь оёорто хадагалаатай байhан hаналайнь дээжэ гараhан шэнгеэр үзэгдэнэ. «Энэ hаналаа хэндэ хэлээ hаа, hайн гээшэб» гэжэ бодоод, «шадаха болихоёо мэдээгүй аад, hаалишан болохом гэжэ байжа гүйхэнь аягүй бэшэ гү» гэжэ баhа hанана.

Тиигээд энэ hаналаа өөрынгөө хабаатай хүнүүдтэ хэлээдшье үзэнэ. «Юун үнеэ hаажа шадаха hэмши, харин фермэ дээрэ тоо бүридхэгшэ болоо hааш дээрэ» гэhэн харюушье дуулаа hэн ха. Тиигэбэшье Дашинима зориhондоо хүрэхые хүсэжэл ябаба.

Талаан болон гэхэдээ, правлениинхид «hаалишан болохо бэшэ гүш?» гэжэ Дашинимада гэнтэ хандабад. Һанаhан бодол, hарбайhан хэрэг одоошье бүтэбэ. Нэгэ жэлhээ бүри урдахана гү, али 1955 оной октябрь hарада Дашинима Амоголонова партийна, комсомольско организацинуудаар дэмжэгдэн, колхозойнгоо үүлтэртэ малай комсомольско-залуушуулай фермын hаалишан боложо ороhон байгаа. Тиигээд арбан мантан амба үнеэдые тушаажа абаад байхадаа, Дашинима ядаашье, мүн бахардаашье hэн.

Ехэ ажал хээгүй байтараа, гэнтэ харюусалгатай ажалай хурса эри бараад байха гээшэ нээрээшье бэрхэтэй ха юм. «Ажалаа эхилхэдээ, дүршэлтэй хүнүүд хайшан гээд ажалладаг юм ааб гэжэ шэртэн адуулагша hэм» гэжэ нүхэр Амоголонова хөөрэнэ. Түрүүшын үдэрhөө захалаад залуу hаалишын үмэнэ ехэ ажал бүхы «бэеэрээ» гаража ерэбэ. Үнеэдээ hааха, малаа харууhалха, эдеэлүүлхэ, уhалха, малайнгаа байрые сэбэрлэхэ хэрэгтэй.

Дашинима Амоголонова эхин түрүүндэ түрүү hаалишадай ажалайнь дүй дүршэлые абажа эхилбэ. Ажалаа тэдэнэрэй хайшан гээд хэдэгыень гүнзэгы анхаралтайгаар адуулан тагнаба. «Ажалаа хэхэдээ, хаанаhаань, юунhээнь хайшан гээд эхилхэеэ түрүүн мэдэхэгүй байгааб. Тиигээд hаалишад юугээ хэнэб, юунhээнь эхилнэб, тэрэнииень түрүүшээр миин лэ даган дуряажа ябабаб. Хэзээ булгыень өөрөө мэдээд хэхэ гээшэбиб гэжэ ходол hанаата бологшо hэм» гэжэ нүхэр Амоголонова хөөрэнэ.

«Хүнhөө жэшээ абадаг, хүдэлмэриhөө дүршэл абадаг» гэдэгтэл залуу hаалишан үнинэй hаалишадай түрүү дүй дүршэлые халан абахын тула хамаг анхаралаа табидаг байгаа. Илангаяа «Лида Бадмаевае дахаад ажалаа хэгшэ hэм» гэжэ Дашинима Амоголонова хэлэнэ.

Малажал дээрэ хүдэлмэрилhэн хүн зоотехническэ заабаринуудые зоотехнигhээ дутуугүйгөөршье мэдэхэ ёhотой гэжэ хэлсэдэг. «Зоотехникын hургаалые мэдэхэгүй байгаа hаа, шадабаритай малшан бологдохогүй гэжэ hанаhaap, би зоотехник Воробьевой туhаламжаар зоотехническэ заабаринуудые шудалжа эхилээ hэм. Олон номуудые уншааб, кружогто hуралсааб, ойлгоогүй юумэнүүдээ хүнүүдhээ hуража абааб» гээд нүхэр Амоголонова хөөрөөн соогоо тэмдэглэнэ.

Ажал дээрэ бэлэн юумэ ходо байдаггүй ха юм. Бэрхэшээлнүүд, дутагдалнууд саг сагта дайралдадаг, дайралдахашье ёhотой. «Колхозой үнеэдые даажа абаад байхада, сэдьхэлшье тиимэ амархан байдаггүй, ходол hанаата болохош. Үнгэрхэдөө үргэhэншни хүрэхэеэ болишохо. Уяада байhан үнеэдни тэндээ оройлдошоно аа гү. гэмтэшэнэ аа гү гэжэ hанахадаа, hүниин тэгэндэ, тэрээнhээ бүри орой—hүниин хоёр—гурбан сагта фермэдээ гүйжэ ерээд байгша hэм» гэжэ Дашинима Амоголоновагай хэлэhэн үгэнүүд соо ямар ехэ анхарал, ямар үнэншэ ажал, ямар сусаршагүй оролдолго харагдана гээшэб!

Эршэтэ ажалай бусалма охин сооhоо нүхэр Амоголонова ажалай хамаг «нюусые» ойлгожо абаа. Зүрхэнэй hайхан оролдолгын, үнэн сэхэ ажалай ашаар энэ залуухан басаган шадамар бэрхэ, дүй дүршэл ехэтэй hаалишан болоо hэн. 1955—1956 онуудай ажахын жэл соо үнеэн бүриhөө нүхэр Амоголонова 3728 литр hү hааба. Суута ажалай алтан үрэнь энэл даа!

Энэ амжалта тэнгэриhээ гэнтэ тэб гээд буугаагүй. Удаан саг соо, халуун хүйтэниие дабажа гараhанай hүүлдэ ажалша хүнэй гараар тэрэ бии болгогдоо. «Нюусань» хаанаб, дүй дүршэлынь ямар бэ гэhэн асуудал гарана. Юунhээшье түрүүн үнеэдые зоотехническэ заабариин ёhoop эдеэлүүлхэ хэрэгтэй. «Үнеэдни садатараа эдеэлүүлэгдэнэ гээшэ гү, hүеэ татангүй, хүсэеэ буурангүй байжа шадаха гү гэжэ ходол бодожо ябагшаб» гээд Дашинима хэлэнэ. 1956 оной хабар ехэ ута, хүйтэн хабар болоо hэн. Тельманай нэрэмжэтэ колхоздошье тиимэ байгаа. Хэды тиимэшье hаань, залуу hаалишамнай юу хэхэеэ мэдэдэг hэн. Үбhэнэй бага байhан дээрэhээнь заабариин ёhoop солоомо буйлуулжа, амтатайхан болгоод үгэдэг hэн. Шэмэтэ тэжээлhээ хубааряарнь силос эдюулдэг байба. Мүн баhа hагшадаhа үгэдэг hэн.

Сагай жама ёhoто урилал боложо, зунай дулаахан саг ерэhэн байгаа. Тээд уданшьегүй нохойн гангинама халуун боложо, зунай эхин багтань баhал бэрхэтэй байдал ушараа hэн. Эртын шиигээр гараhан ногоон зунай халуун hалхинда хоротойхоноор үлеэлгэн шаралжа эхилээ бэлэй. Хабшылданхайхан үнеэдээ харахадаа, «баарhадни», «үнеэдни» гэhэн үгэнүүд доторhoom эжэлэнгүй гарадаг hэн» гээд залуу hаалишан өөрынгөө сэдьхэлэй «нюусые» тайлбарилна. Шоро муута ган тонилон, аадар бороо адхаржа, уданшьегүй дайда дэлхэй сэл ногоон торгоор хубсалаа hэн.

— Зунай сагта малаа хайшан гээд харюулаа hэмтэ гэжэ асуунат. Энээндэтнай харюусахада, иимэ байна,—гээд Дашинима саашань үргэлжэлүүлнэ. — Зунай сагта үнеэд hү ехэтэй болохоhoo гадна, атар тарган болохо зэргэтэй. Тиимэ hэн туладань, үнеэдээ үдэр, hүни илгадгүй адуулдаг байгаабди. Үдэрэй халуунда мал мууса эдеэлдэг, тиимэ хадань, hүниин адуулган тусгаар ехэ ашагтай байдаг.

Эдэ үгэнүүдыень дуулаад байхада, үнэр баян Жаргалантын ногоон тала харагдана. Тунгалаг hүниин сууряанда үхэрнүүдэй эдеэлхэнь дуулдана. Шэл hубаhан шэнгеэр бүлсылдэхэдэhэн шүүдэрээр шэмэгдэhэн шиигтэй үбhэ ногоое умбан, малнууд забда залигүй «хярд-хярд» гүүлэн бэлшэнэд. Үдэр hүниин адуулгаhaa гадна, Жаргалантын hаалишад үнеэдтээ ногоон конвейерэй тэжээл—кукуруза болон овёсой ногоо, концентрат, дабhа гэхэ мэтые нэмэн үгэжэ, үдэртөө хэдэн удаа уhалдаг hэн.

Намарай сагта ямар байгаа hэн хаб гэбэл, алтарма намар гээшэмнай зунай сагhаа балайшье ехэ илгаагүй hайхан, тоhолиг, баян, садхалан саг ха юм. Тээд намарнай үнгэржэ, Байгалай үмэнэхи сэбдымэ хүйтэн ябажа байна. Колхозойнь үүлтэртэ фермын үнеэд октябриин арбан табанhаа эхилжэ, үбэлэй байрада оруулагдажа, уяада байлгагдадаг болоо. «Малайтнай үбэлэй рацион ямар бэ?» гэhэн асуудалда нүхэр Амоголонова иигэжэ харюусаба: «Малые үбэлдөө эдеэлүүлхэ гээшэ тиимэ хүнгэн хэрэг бэшэ ха юм. Эдеэлүүлгынгээ оншые алдабал, үнеэдээ тураажа, hү багатай, хүшэ муутай болгожо болохо юм. Ехэнхи хэрэгые hайн тэжээл шиидхэнэ. Тиимэhээ манай колхоз бидэнэй hаажа байhан үнеэдтэ үдэрэйнь тусхай тэжээлэй рацион тогтоогоо. Тэрээн соонь үбhэн, силос, концентрат, зелёнко, турнепс, капуста, буйлуулагдаhан солоомо, дабhан гэхэ мэтын зүйлнүүд ороно. Эдэ нормото тэжээлынь саг сагтань тааруулан, үнеэдтээ үгөөд, хоёр—гурба дахин уhалдаг байнабди».

Нүхэр Амоголонова үглөөнэй табан сагта ажал дээрээ ерэдэг. Тэрэ дороо үнеэдээ сэбэрлэдэг, хэбтэрииень арилгадаг. Зургаан саг болоходонь үнеэдээ hаажа эхилнэ. Һүүлээрнь тэдэнээ hубарюулан эдеэлүүлжэ захална. Тиигээд малайнгаа наг шэбхыень дүүжэн харгыгаар газаашань гаргана. Энээнэйнгээ hүүлээр үнеэдээ хярмуурдаха, щёткоор аршаха хэрэгтэй болодог. Тиигээд баhа уhалха, дахинаа эдеэлүүлхэ саг ерэдэг. Саашадаа үдэрэй hаалга, оройн эдеэлүүлгэ, уhалалга болодог. Үдэшын зургаан саг гуша минутада hүүлшын hаалган эхилдэг. Дээрэ дээрэhээнь дабхасуулан бэшэгдэhэн эдэ хуурайхан үгэнүүд соо үнеэдые харууhалха талаар нүхэр Амоголоновагай хэдэг ажалайнь гол түлэбынь дурсагданхай.

Үнеэ hааха гээшэмнай хэлэхэдэ бэлэншье hаа, хэхэдэ хүндэшэг ажал гэжэ хүн бүхэн мэдэнэ. Тиигэбэшье энэ талаар Дашинима Амоголоновагай дүй дүршэлые тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Залуу hаалишан дүй дүршэл тухайгаа иигэжэ хөөрэнэ. «Үнеэтээ бидэнэр үдэртөө гурба дахин hаадагбди. Энэмнай манай дүй дүршэл дээрэhээ тогтоогдоо юм. Үнеэдээ hаахын урда тээ үнеэдэйнгээ дэлэнгүүдые бүлеэн уhаар hайса угаажа, зөөлэхэн полотенцеэр аршадаг зантайбди. Энээнэйнгээ hүүлээр дэлэнгүүдынь эльбэжэ, массаж хэдэг байнабди. Тиигээд гараараа багахан hаад гээд, электроhаалга хэнэбди. Һүүлээрнь дахин массаж хэжэ, hүүлшынь тоhолиг hү гарааараа hаадаг гээшэбди».

Мүнөө эндэ үнеэд түллэжэ байна. Олонхинь иигээд тугаллаха юм. Түл абалгада эндэхид яhала бэлэдхэнхэй. Тугалнуудые мал болгон тэнжээхэдээ, эхинэй гурбан хоног соо эхынь уураг хүхүүлдэг, тэрээнhээ саашань угжаар эдеэлүүлдэг, арба хоноод байхадань хүнэгhөө hү уулгадаг.

Үүлтэртэ малай комсомольско-залуушуулай фермэ дээрэ хамтадаа наяад үнеэн бии. Эндэ найман залуухан hаалишад хүдэлмэрилнэ. Дашинима Амоголонова найман ехэ үнеэ, хоёр гунжа даанхай. Ажахын шэнэ жэлдэ үнеэн бүриhөө 4100 литр hү hааха гэhэн ехэ уялга абанхай. Фермэншье багые абаагүй—үнеэн бүриhөө 3300 литр hү hааха гэнхэй.

Алдарта басаганай эршэтэ ажалайнь дүн үнэхөөрөө гоё hайхан даа. Энэнь ажал хэлгэ—дээдэ жаргал мүн гээшые баталан, суута ажалай үндэр манлай тээшэ уряална. Дашинима Амоголоновагай үнэн сэхэ ажалынь тэрээндэ алдар соло, арюун hайхан нэрэ олгоо. Эршэ зоригтойгоор ажаллаха зуураа, Дашинима Амоголонова политическэ hургуулида, зоотехническэ hуралсалда ябажа, эрдэм шадабаряа улам дээшэлүүлнэ. Мүн номуудые өөрөө олоор уншана. Һаяхан Дашинима Балагановна Амоголонова «Залуу гварди» гэжэ Александр Александрович Фадеевай романиие бурят хэлэн дээрэ, «Анна Каренина» гэжэ Лев Николаевич Толстойн романиие ород хэлэн дээрэ уншаhан байна.

Ц. ДАМДИНЖАПОВ.

ООН-эй Генеральна Ассамблейн XI сесси

«Мэдээ суглуулха» гэһэн шалтаг бараад, Венгриин дотоодын хэрэгүүдтэ хамааралсаха зорилгоор, Австралиин, Уругвайн, Даниин, Тунисай болон Цейлоной, түлөөлэгшэдһөө тусхай комитет байгуулха гэжэ США түрүүтэй бүлэг оронуудай дурадхаһан резолюциин проект зүбшэн хэлсэлгые Генеральна Ассамблей январиин 11-дэ дүүргээ.

Франциин, Шэнэ Зеландиин, Ирагай, Доминиканска Республикын, Панамын болон бусад зарим оронуудай түлөөлэгшэд резолюциин тус проектые зүбшөөһэн үгэ хэлээ.

Проект зохёогшодой ямар уг зорилго үнэндөө баримталдаг байһые элишэлхэдээ, Албаниин делегат Несте Насе иигэжэ тэмдэглээ. «Венгерскэ асуудалаар» энэ резолюциин проект США-гэй үүсхэлээр оруулагдаа. Тээд США хадаа дотоодынь хархис хүсэнүүдые хэрэглэн, Венгриие социалистическэ замһаань халяаха гэжэ оролдодог орон байгаа. Гэбэшье, энэ һэдэлгэнь буруу һүрэһэн байна. Зүгөөр резолюциин иимэ проект дурадхаһан ушар өөрынгөө харата муухай зорилгонуудые бэелүүлхын тулада ООН-ие хэрэглэхэ гэжэ США-гэй оролдодог байһые гэршэлжэ үгэнэ гээд, Албаниин түлөөлэгшэ тэмдэглээ.

Резолюциин тус проектые буруушааха, «Венгерскэ асуудал» гэдэгые сессиин зүбшэхэ зүйлһөө гаргаха гэһэн дурадхал Албаниин түлөөлэгшэ оруулаа.

Антисоветскэ ба антивенгерскэ кампани үргэдхэхэ, Египедтэ эсэргүүгээр хэгдэһэн англо-франко-израильска доботолгоһоо олониитын һанамжые һамааруулха зорилгоор «Венгерскэ асуудал» гэдэгые хэрэглэхэ гэжэ американска делегаци һэдэнэ гээд Белорусска ССР-эй делегациие толгойлогшо К. В. Киселев тэмдэглээ. Тиигээд резолюциин проектые буруушааха шухала гэжэ тэрэ хэлээ.

Удаань, тус резолюци голосованида табигдаа. Ассамблейн олонхид США-гэй үгэ дууладаг байһан дээрэһээ Венгриин дотоодын хэрэгүүдтэ сэхээр хамааралсахые дурадхаһан хуули бусын резолюциие батала абаа. Найман делегаци, тэрэ тоодо СССР-эй, Албаниин, Болгариин, Белорусска ССР-эй, Польшын, Румыниин, Украинска ССР-эй, Чехословакиин делегацинууд буруушаажа голосовалаа. 10 ороной: Афганистанай, Египедэй, Финляндиин, Индиин, Иорданиин, Саудовско Аравиин, Сириин, Суданай, Югославиин болон Кубын делегацинууд һаналаа баряа.

ООН-эй Генеральна Ассамблейн ба Аюулгүйн Соведэй заседанинууд январиин 11-нэй үглөөгүүр нэгэн доро боложо, уласхоорондын сүүдэй гэшүүнээр чанкайшист Беллингтон Ку гэгшые һунгаа. Энэ тушаалда дэбжүүлэгдэһэн Японой түлөөлэгшэ Куриямын кандидатура голосуудай зохихо олонхиие абажа шадаагүй.

Удаань зүбшэхэ зүйлэйнгөө удаадахи асуудалые — комитедүүдэй хүргэһэн резолюцинуудые баталха тухай асуудалые хаража үзэлгэдэ Генеральна Ассамблей ороһон байна.

Гитлеровскэ генералнууд баруунгерманска армиин командна тушаалнуудые даана

Германиие нэгэдүүлхэ асуудалнуудые эрхилдэг комитедэй мэдээсэһэнэй ёһоор баруунгерманска армиин командна тушаалнуудта һүүлэй үедэ томилогдоһон генералнууд бултадаа шахуу хуушанай милитаристнууд юм. Тэдэнэр «Зүүн тээ болоһон байлдаанда» гитлеровскэ офицернүүдэй тушаалнуудые даажа хабаадаһан хүнүүд байха юм.

Жэшээлхэдэ, бонниско сэрэгэй министерствын хуурай газарай сэрэгүүдэй таһагай хүтэлбэрилэгшэ һаяхан болотор байһан генерал-майор Легелер 1939 онһоо гитлеровскэ генеральна штабай оперативна таһагта хүдэлдэг байгаа. Польшодо доботолгын болоходо дивизинүүдэй нэгэнэй штабай офицерээр тэрэ хүдэлөө. Хожомнь полковник зэргэтэй болоод, 57-дохи танкова корпусой начальник байхадаа Советскэ Союзда эсэргүү дайнда тэрэ хабаадалсаа. «Габьягайнь» түлөө 1944 ондо баруун армиин штабай начальнигаар тэрэниие Гиммлер томилһон байгаа. Тиигээд, 1945 оной хабар генерал-майор зэргэдэ тэрэ дэбшэн олгогдоо.

Мүнөө табадахи сэрэгэй (Баден-Вюртемберг) округой командалагша генерал-майор барон фон Либенштейн дэлхэйн хоёрдохи дайнай үедэ 10-дахи танкова дивизиин штабай офицер, хоёрдохи танкова армиин штабай начальник, зургаадахи танкова полкын командир, 164-дэхи африканска дивизиин командир байһан юм. 1943 оной майда тэрэниие «Рыцарскэ хэрээһээр» Гитлер шагнаһан байгаа.

Бригадна генерал Мунцель Гитлерэй байхада генерал-майор зэргэтэй болоһон байгаа. Мүнөө баруунгерманска танкова һургуулиин начальнигаар хүдэлмэрилнэ. 1940 ондо 14-дэхи танкова дивизиин командир байхадаа, Франциие сэрэгээр бута сохилгодо хабаадалсаһанайнгаа түлөө Мунцель «Рыцарскэ хэрээһээр» шагнагдаһан байгаа. «Тотально дайн» хэжэ дуратай хүн гэжэ тэрэ мэдээжэ болонхой. «Танкова марш», тухай Гудерианай бэшэһэн дурасхаалые Мунцель зохёолсоһон юм гэжэ баруунгерманска сэрэгэйхид тоолоно.

Бонниско генерал фон Фейхтингер гитлеровскэ армиин генерал-лейтенант зэргэтэй, 21-дэхи танкова дивизиие командалдаг байгаа.

Гитлеровскэ 7-дохи армиин штабай начальник байһан генерал-майор Пемзель ондоо һэанай арадуудые дарлаха талаар ехэ дүршэлтэй хүн гэжэ тоологдодог. Мүнөө тэрэ дахяад генерал-майор зэргэтэй болоод, зургаадахи сэрэгэй округые (Бавари) командалагшаар хүдэлнэ.

Урдань гитлеровскэ армида алба хэдэг байһан аад, мүнөө баруунгерманска армида командна тушаалнуудые даажа байһан олон хүнэй нэрэнүүд Германиие нэгэдүүлхэ асуудалнуудые эрхилдэг комитедэй мэдээсэл соо тоологдоно.

(ТАСС).

Арабска арадай конгрессэй холбоо барисаанай комитедэй мэдүүлгэ

Арабска арадай конгрессэй холбоо барисаанай комитет «Эйзенхауэрэй доктрина» тушаа мэдүүлгэ толилоо. Тэрэ мэдүүлгэ соонь иигэжэ онсолон тэмдэглэгдэнэ. Тус «доктрина» арабска гүрэнүүдэй ороошоо байһан баримтые оройдоошье эсэргүүсээгүй, тэдэниие империалистическэ стратегическэ талаарнь хэрэглэхэ тухайда ехэ аюултай ханддуулна. Эйзенхауэрэй бэшэг хадаа Дунда Зүүн зүгэй арадуудта США-гэй һэшхэлгүй муухайгаар хандажа байһые харуулна. Дунда Зүүн зүгтэ «коммунистическэ аюул» тохёолдоно гэжэ заахадаа, США хадаа дурсагдаһан районой байгаалиин баялигые эзэлэн абаха гэжэ США-гэй болон Баруун Европын эрмэлзэдэг байһые далдалхые оролдоно гээшэ гээд мэдүүлгэ соо хэлэгдэнэ.

Дунда Зүүн зүгэй оронуудта экономическэ туһаламжа үзүүлхые США-гэй дурадхаһан тухай комитет иигэжэ заана. Тусхай эрилтэ табилгатайгаар үгтэхэ байһан туһаламжа абахаһаа арсанабди гэжэ арабска оронуудай правительствонууд мэдүүлээ һэн. Американска түсэб «Дунда Зүүн зүгтэхи байдалые тогтуурингүй болгохо хэрэгтэ горьтой түбэг татаха байна» гэжэ мэдүүлгэ соо хэлэгдэнэ.

(ТАСС).

Парижда болоһон һунгалтын урда тээхи митинг дээрэ фашистнууд ааша гаргаба

Радикал-социалист Мора-Джиаффери наһа бараһан байгаа. Тэрэнэй орондо Сена департаментын һунгуулиин нэгэдэхи округһоо депутат һунгагдаха болоһон юм. Энээнтэй дашарамдуулан һунгалтын урда тээхи митингүүд январиин 10-да Парижда болоо. Радикалнуудай болон радикал-социалистнуудай республиканска партиин митинг үбэлэй велодромой байшан соо эмхидхэгдээ. Тус партиин ударидагша Мендес-Франс митингые хүтэлбэрилээ.

Гэхэ зуура, фашистска хүйхэрнүүд ааша гаргажа, Мендес-Франсда үгэ хэлүүлээгүй. Тэрэнэй нюдэнһөө нёлбоо гүйлгээр газтай гранатануудые болон гал шатаадаг шэнгэн зүйлтэй бутылкануудые шэдээ. «Алжир Франциида хамаатай!» «Генерал Форые сүлөөлхэ!» (Генерал Фор Алжирта сэрэгэй фашистска бүһалгаа бэлэдхэлгэдэ хабаадалсажа байһан аад, элирүүлэгдэһэниинь мэдээжэ) гэһэн хархис уряа лозунгуудые тэдэнэр хашхаралдаа.

Байшан соо түймэрэй эхилжэ, митингын таһалдаад байхада полицинхид ерэһэн байна.

«Юманите» газетэ иигэжэ заана. Коммунистическэ партиин болон бусад түрүү организацинуудай байшангуудта доботолгонуудай болоһоо һүүлээр, иимэ хорото аашанууд хэгдэжэ байһаниинь фашистнуудай хархис хүсэнүүдэй эдэбхитэй боложо байһые гэршэлэн харуулна. Энэ хадаа зүүн талын үзэл баримталдаг бүхы демократическа хүсэнүүдтэ ехэ аюултай.

Фашистнууд болон радикалнуудай хоорондо болоһон тулалдаанай үедэ 10 хүн шархатаа, үбэлэй велодромдо хэдэн миллион франкын гарза хохидол үзүүлэгдөө.

(ТАСС).

США-гэй расистнууд зоргоороо аашална

НЬЮ-ЙОРК, январиин 10. (ТАСС). США-гэй негр һэатанда эсэргүү зэрлиг шэнэ аашанууд хэгдэжэ гэжэ Юнайтед Пресс агентство мэдээсэнэ.

Монтгомериин (Алабама штат) негрнүүдэй гурбан сүмэдэ, мүн ниитын 2 ажал-ябуулгашадай гэртэ расистнууд бомбонуудые хэжэ тэһэрхэбо.

Бомбын тэһэрхэдэ, сүмэнүүд ехээр һандараа. Автобусууд соо үндэһэ һэанай илгаа гаргадаг ябадалые буруушааһан негрнүүд урдань тэрэ сүмэнүүд соо сугларжа, недели бүри суглаа үнгэргэдэг байһан юм. Үндэһэ һэанай илгаа гаргалгые болюулхын түлөө бодоһон худалдөөнэй хүтэлбэрилэгшэ Ральф Эбернети гэгшын гэрэй хажууда нэгэ бомбо тэһэрхэ, гэрынь ехээр һандаргагдаа. Өөрынгөө эрхын түлөө тэмсэжэ байгаа негрнүүдэй хүдэлөө дэмжэдэг сагаан һэатанай священник Роберт Дретц гэгшын гэр бомбын тэһэрхэдэ һандараа.

Һүниндөө, негрнүүдэй ябаһан автобусуудые расистнууд хэдэн дахин буудаа. Городто харуул табигдаһан байна.

Тобшо мэдээсэлнүүд

Чилийскэ мэдээжэ поэтесса Нобелевскэ шангай лауреат Габриэла Мистраль 67 наһатайдаа Нью-Йоркдо январиин 10-да наһа бараа.

***

Румынска Арадай Республикын болон Албаниин Арадай Республикын хоорондо худалдаа наймаан ба түлөһэн тухай хэлсэн Бухарестдэ баталагдаа. Энэ хэлсээнэй ёһоор Румыни нефтепродуктнуудые, саарһа, шэл, түхеэрэлгэ, трактор Албанида худалдаад, тэндэһээ зэд, битум, цитрусово, тоһолиг ургамалнуудые абаха юм.

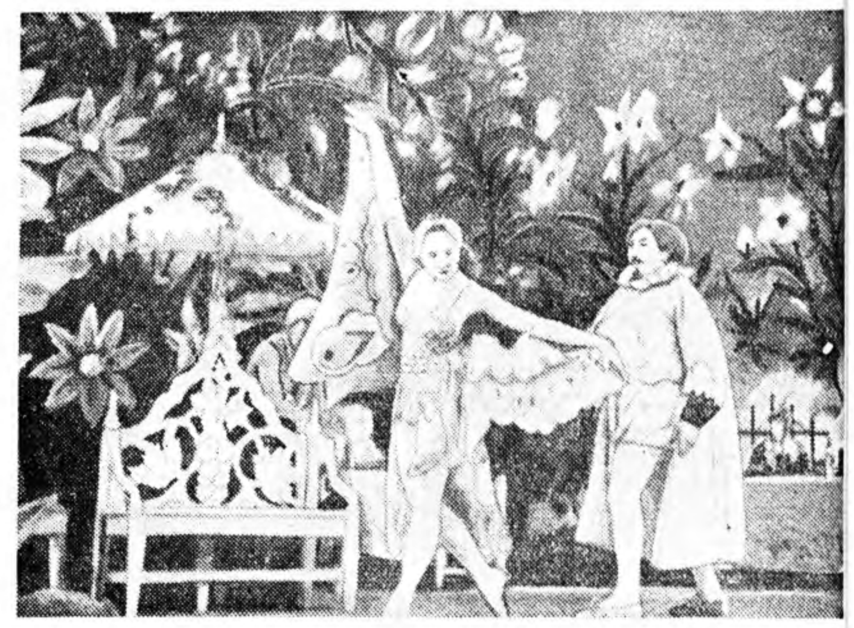
***

Хитадай Арадай Республикатай наймаа хэдэг болохо шухала гэжэ Филиппинэй конгрессэйхид тоолодог боложо байнхай. Хитадтай наймаа хэхэ тушаа ябуулагдадаг мүнөөнэй политикые хубилгаха эрилтэ резолюци Филиппинэй конгрессэй сессиин январиин 28-да нээгдэхэдэ дурадхагдаха ёһотой гэжэ тухайлагдана.

***

Советскэ киногой хүдэлмэрилэгшэдэй болон артистнуудай делегаци Делидэ ерээ. Тэдэнэр Индидэ январиин 11-дэ эхилһэн советскэ фильмнүүдэй фестивальда хабаадалсана.

★ ХҮҮГЭДТЭ ЗОРЮУЛАГДАҺАН ЗҮЖЭГ ★

Ленинэй орденто Бурят-Монголой Гүрэнэй оперо ба баледэй театрын коллектив хүүгэдтэ зорюулан залуу композитор Зоринагай «Приключение Чиполлино» гэжэ баледые зүжэг болгон найрулжа табиба. Баледэй либреттые итальянска уранзохёолшо Дж. Родари гэгшын сказкын удхаһаа И. Чефракова абажа зохёоһон байха юм.

Зүжэгэй гол рольнуудта: шубуун — РСФСР-эй габьяата артистка Л. Сахьянова, Чиполлино — артист В. Дамбуев, тэрэнэй эхэ Чиполетто — артистка Левченко, тэрэнэй эсэгэ — артист С. Доржиев, Ли[мон] гэжэ принц — артист В. Хараев, генерал Лимош[ка] — артист В. Бадеев ба бусад наадана.

Театрын главна балетмейстер М. С. Заславский зүжэгые найруулан табяа, урашгураа[н] ша П. И. Манилов сценын гоёон шэмэһэн байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Приключение Чиполлино» гэжэ баледэй 3-дахи үйлэ. РСФСР-эй габьяата артистка Л. Сахьянова шубуунай роль наадажа байна.

Б. Бельскиин фото.

СПОРТ

Шатараар Улан-Удын түрүү һууриин түл[өө]

Шатараар Улан-Удын түрүү һууриин түлөө болоһон хахад финальна 3 уулзалга дүүрэбэ. 1-дэхи уулзалгада 14 шатаршад хабаадалсаа. Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ пединститудэй студентнэр Цырендылыков, Сыденов гэгшэд абажа боломоор 13 очкоһоо 12—12 очкотой боложо, нэгэдэхи ба хоёрдохи һууринуудые хубааба.

Хоёрдохи хахад финальна у[ул]залгада 22 шатаршад наадаа. [Энэ] мүрысөөндэ зооветинститудай с[ту]дентнэр Давыдов, Бархоодоев, Ш[...]таханов гэгшэд шалгараа.

Гурбадахи хахад финальна [мү]рысөөндэ Елагин (Байкалгоср[ыб]трест) түрүү зэргэдэ ябана.

А. Игумнов.

Эдир спортсменүүдэй амжалта

Хүнгэн атлетигүүдэй Бүхэроссийска зональна мүрысөөндэ Бурят-Монголой эдир спортсменүүд һайн дүнгүүдые харуулба.

3 үдэрэй туршада үргэлжэлһэн мүрысөөнэй удаа дискэ шэдэлгээр, ядро түлхилгөөр В. Бараев һайн амжалта туйлажа шанда хүртэһэн байна. Мүн Э. Яковишина 400 метрын урилдаанда үндэрые ба утые харайлгаар, Л. Потапова дискэ шэдэлгээр, ядро түлхилгөөр шалгараа.

Эдиршүүлэй дундаһаа В. Власов, В. Тришин, О. Ростовский гэгшэд гурбадахи һууринуудые эзэлээ.

Үсэд шанга мүрысөөнэй һүүлээр Красноярска хизаарай эдир спортсменүүд түрүү һуури, Омско областиинхид — хоёрдохи, Бурят-Монголой спортсменүүд гурбадахи һууринуудые эзэлээ.

А. Игумнов.

Санашадай урилдаан

Заиграй. Эндэ январиин 6, 7[...] Яруунын, Хориин, Заиграйн ай[ма]гуудай санашад хоорондоо мү[ры]сэбэ. Мүрысөөндэ хамтадаа гурб[ан] аймагһаа 28 хүн хабаадалсаа.

Эндэ Заиграйн аймагай [ко]манда түрүү һуури эзэл[жэ] БМАССР-эй Министрнүүдэй [Со]ведэй дэргэдэхи физкультура [ба] спортын комитедэй дамжуулгын [ша]богто хүртэһэн байна. 8 килом[ет]рын өөһэд хоорондын урилдаа[н]да Баяндуева (Ярууна) нэгэдэхи һ[уу]ри, Разорёнова (Заиграй) хоёрд[охи] һуури эзэлбэ.

Эрэшүүлэй дундаһаа 15 ки[ло]метрын урилдаанда нэгэдэхи һу[ури] Метляев (Заиграй), хоёрдохи—О[...] Минаев (Ярууна) эзэлбэ. 3х5 ки[ло]метрын эстафетэдэ Заиграйн ай[ма]гай команда (Разорёнова, Зуба[...]на, Елезова) булижа гараһан б[ай]на. Эрэшүүлэй 4х10 километр[ын] эстафетэдэ Заиграйн кома[нда] (Зуев, Мясников, Суняшкин, М[ет]ляев) илаба.

Санашадай мүрысөөндэ ила[һан] заиграйнхид бэлэдхэл һайнтай б[айһа]наа харуулба. Илангаяа тре[нер] Б. Жигжитов санашадые һайн[аар] бэлэдхээ.

Д. Самбуев.

Эхэнэрнүүдэй командна мүрысөөн

Ленинэй орденто паровозо-ваг[он]но заводой Культурын ордоной [зал] соо пединститудай эхэнэрнүүдэй [1-]дэхи ба 2-дохи командануул мү[ры]сөө. Эрид шанга тулалдаанай һ[үү]лээр 1-дэхи команда 2:1 тоот[ойгоор] госр шүүгээ.

Эхэнэр командануудай дундаһ[аа] ПВЗ-гэй «Локомотив» ба пединс[ти]тудай 1-дэхи командын волей[бо]листканууд шалгаран гаража, [тү]рүү һууриин түлөө тэмсэхэ боло[һон].

Хоккей

Хоккейһээр Улан-Удэ городой [тү]рүү һууриин түлөө мүрысөөнэй э[...]жээтэ уулзалга БМАССР-эй 25 ж[и]лэй ойн нэрэмжэтэ стадион дэ[эрэ] болобо. Эндэ «Буревестник» [об]ществын 1-дэхи ба хоёрдохи кома[н]дануул уулзаа. 1-дэхи команд[ын] хоккеистнүүд эмхитэй һайнаар н[аа]дажа, нүгөөдүүлээ 11:0 тоотойго[ор] шүүгээ.

Удаань «Пищевик» команда [...] гэрэгшэ жэлэй чемпион байһ[ан] «Звезда» командатай мүрыс[өө]. Тиин «Звезда» командынхид [...] тоотойгоор шүүгээ.

Тиигэжэ ПВЗ-гэй «Локомотив», «Звезда», «Буревестник» команд[а]нууд тус тустаа 3—3 очкотой б[о]лоод байна.

Е. Николаев.

Уншагшадай асуудалнуудта харюу

Варшавска договор гэдэг юун бэ?

Албани, Болгари, Венгри, Германска Демократическа Республика, Польша, Румыни, СССР ба Чехословаки хоорондохи хани харилсаае бэхижүүлхэ, бэе бэедээ туһалалсажа байха гэһэн Договорые Варшавска договор гэжэ нэрлэдэг. Энэ Договор 1955 оной майн 14-дэ Варшавада дурсагдаһан оронуудай түлөөлэгшэнэрөөр баталагдан абтаһан байгаа. Договорой болзорынь 20 жэл юм.

Варшавска договор юундэ баталагдаһан байгааб гэхэдэ, тэрэ үеын Европодохи оршон байдалһаа болоо бшуу. Баруун гүрэнүүд Европодохи аюулгүй байдалые хамтаараа хамгаалха хараа бодолые буруушаагаад, уласхоорондын түгшүүрилтэ байдалые улам шангадхажа, яаралтайгаар зэбсэгжэлгые саашаданъ ябуулха һэдэлгэтэй байһанаа харуулһан байна. Парижска хэлсээнүүдые эсэслэн баталһанай һүүлээр европейскэ түби дээрэ Баруун Германиин хабаадалгатайгаар сэрэгэй шэнэ бүлэглэл—«барууневропейскэ союз» гэдэг бии болоһон юм. Гэхэ зуура, Баруун Германи ээрхэг түримхэй Хойто-атлантическа бүлэглэлдэ оролсожо, бүришье шунахайгаар буу зэбсэг түхеэржэ эхилбэ.

Варшавска договорые баталагшад, Европодохи аюулгүй байдалые хамтаараа хамгаалха системые европейскэ бүхы гүрэнүүдэй хабаадалгатайгаар байгуулхын тула саашадаашье оролдолго гаргажа байха тухайгаа мэдүүлһэн байна. Хэрбээ аюулгүй байдалые хамтаараа хамгаалха ниитэевропейскэ договорой баталагдан абтабал Варшавска договор хүсэеэ гээхэ байна гэжэ мүн Договор соо хэлэгдэнэ.

Варшавска договор хадаа имагтал өөһэдыгөө хамгаалха хэрэгтэ шэглүүлэгдэнэ. Энэ Договорто эб найрамдалда дуратай ямаршье гүрэнүүд оролсожо болохо байна.

Варшавска договорто хабаадагшад уласхоорондын бүхы шухала асуудалнуудаар, мүн энэ Договорто хабаадалсаһан али нэгэн орондо зэбсэгтэ хүсөөр добтолон орохо аюулай тохёолдоод байгаа хада тэрэ дарыдань эрид хэмжээ абахын тула өөһэд хоорондоо зүбшэн хэлсэхэ баатай болоно. ООН-эй Уставай 51-дэхи статьягай үндэһөөр хамтаараа гү, али бэе бэеэрээ, өөһэдыгөө хамгаалха эрхые бэелүүлэн, тус Договорто хабаадагшад хадаа ээрхэг түримхэй һэдэлгэнүүдтэ эрид шууд харюу хамтаараа үгэхэ гэжэ уялга абаһан байха юм.

Варшавска договорой үндэһөөр найман гүрэнүүдһээ үгтэһэн зэбсэгтэ хүсэнүүдэй Нэгэдэмэл командовани бии болгогдоо. Эдэ хүсэнүүдэй Главнокомандалагшаар Советскэ Союзай маршал И. С. Конев, тэрэнэй орлогшонороор Договорто хабаадаһан гүрэнүүдэй Оборонын министрнүүд болон сэрэгэй бусад хүтэлбэрилэгшэд томилогдоһон байна. Главнокомандалагшын дэргэдэ штаб бии болгогдоһон, тэрэнь Москвада юм.

Энэ Договорой, мүн правительствонуудай хэлсээнүүдэй үндэһөөр советскэ сэрэгэй частьнууд Венгридэ ба Румынида бии байна. Польшодо советскэ сэрэгэй частьнууд Потсдамска хэлсээнэй ба Варшавска договорой ёһоор байна. Арадай демократиин бусад оронуудта советскэ сэрэгүүд үгы.

Советскэ Союзай болон социалистическэ бусад гүрэнүүдэй хоорондохи хани барисаае, харилсаа холбоое хүгжөөхэ, саашаданъ бэхижүүлхэ үндэһэ һуури тухай ССР Союзай Правительствын 1956 оной октябриин 30-най Деклараци соо иигэжэ хэлэгдэнэ. «Социалистическэ оронуудай аюулгүй байдалые хангаха зорилгоор Советскэ Правительство дээрэ заагдаһан оронууд дотор байжа байдаг советскэ сэрэгүүд тухай асуудалые бусад социалистическэ оронуудтай—Варшавска договорто хабаадагшадтай — хамтадаа хаража үзэхөөр бэлэн байна. Тиихэдээ Варшавска договорто хабаадагша али нэгэн гүрэнэй сэрэгүүдые Варшавска договорто хабаадагша нүгөөдэ гүрэнэй территори дээрэ байлгаха ябадал хадаа тус договорто хабаадаһан бүхы гүрэнүүдтэй хэлсэгдэжэ, тусхайта гүрэнэй гуйлтаар лэ тэдэ сэрэгүүдые байлгаһан гү, али байлгаха асуудал шиидхэгдэхэ гэһэн ниитэ ёһо гуримһаа Советскэ Правительство үндэһэлнэ».

Һаяхан Советскэ Союзай болон Польско Арадай Республикын правительствонууд Польшодо байһан советскэ сэрэгүүд тухай асуудал хэлсээ. Энээнэй эсэстэ Польшодо саг зуура байһан советскэ сэрэгүүдэй эдлэхэ эрхэ тухай польско-советскэ договор Варшавада, 1956 оной декабриин 17-до баталагдаа. Энэ договорой нэгэдэхи статьяда иигэжэ хэлэгдэнэ:

«Польшодо советскэ сэрэгүүдэй саг зуура байлга Польско гүрэнэй сүлөөтэ эрхые ямар зэргээршье дайража шадахагүй, мүн Польско Арадай Республикын дотоодын хэрэгүүдтэ тэдэнэр хамааралсажа шадахагүй байна».

Варшавска договорой онсо илгаань юуб гэхэдэ, тэрэ хадаа гансашье өөһэдыгөө хамтаараа хамгаалха асуудалые хараална бэшэ, мүн тус Договорто хабаадалсаһан гүрэнүүдэй хоорондо экономическа холбоо барисаа бэхижүүлхэ тухай тэндэ хэлэгдэнэ бшуу.

Европейскэ түби дээрэ аюулгүй байдалые хамгаалха, мүн бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдалые сахиха хэрэгтэ тус Договор түүхэтэ удхашанартай байна.

Империалистнууд, нэн түрүүн США-гэй зонхилхы этэгээдүүд хадаа социалистическэ лагериин оронуудта эсэргүү харша ябуулгануудые хэдэн жэл удаа ябуулна. Энэ хорото аашануудые ябуулхадаа империалистнууд элдэб һүйдхэл, тагнуул, революцида харша үгэсэлгэнүүдые эмхидхэнэ. Венгридэ болоһон ушар энээниие эли тодоор гэршэлнэ. Арадай демократиин оронуудай дайсад Венгриин арадай социалистическэ туйлалтануудые усадхажа, тэдэндэ баяд ноёдой, фашистска засаг түрэ тогтоохые һэдэһэн байна. Энэнь буруу һүрөө. Варшавска договорой үндэһөөр Венгридэ байһан советскэ сэрэгүүд Венгриин Хүдэлмэришэн-Таряашанай Революционно Правительствын гуйлтаар венгриин патриодуудта туһа хүргэжэ, революцида харша үймөөн дарагдаһан байгаа.

Баруунай империалистическэ этэгээдүүд Венгридэхи хорото һүйдхэлгын хосорон һалахада хоро шараа бусалжа, Советскэ Союзые элдэбээр хардана. Гэбэшье, хэн үнэхөөрөө ээрхэг түримхэй аашануудые гарганаб, хэн үнэхөөрөө арадай-демократическа ёһо гуримуудта дуратайб, хэн энэ ёһо гуримые усадхахын тула хэды ехэ зөөри зөөшэ гаргашалнаб гэжэ сүлөөтэ арадууд һайса мэдэхэ болонхой.

Варшавска договорто оролсоһон оронууд өөһэдынгөө туйлалтануудые бата бэхеэр сахижа байна. Тэдэнэр хэндэшье өөһэдынгөө арадуудай амгалан тайбан ажабайдалые эбдүүлхэгүйл.

Д. БОЧАРОВ.

Редакторай орлогшо
О. ГОМБОЕВ.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора 46-32, зам. редактора— 32-74, отв. секретаря — 27-37. отделов: партийной жизни, сельского хозяйства — 47-59, пропаганды и переводов — 35-14, культуры и быта, промышленности —34-05, местной информации и писем —24-74, корректорская — 32-67, бухгалтерия 37-33. Для междугородных переговоров — 16.

Н 00322. Типография Министерства культуры Бурят-Монгольской АССР. Зак. № 3[illegible]